

Izjava po pošti:
za celo leto naprej . K 28.—
za pol leta " " " 13.—
za četrt leta " " " 6.50
za en mesec " " " 2.20
za Nemčijo celoletno " 29.—
za ostalo inozemstvo " 35.—
V Ljubljani na dom:
za celo leto naprej . K 24.—
za pol leta " " " 12.—
za četrt leta " " " 6.—
za en mesec " " " 2.—
V upravi prejemam mesečno K 1.50

SLOVENE

Inserati:
Enostolpna petstvarica (72 mm):
za enkrat po 15 v
za dvakrat " 13 "
za trikrat " 10 "
za večkrat primeren popust.
Poslano in rekl. notice:
enostolpna petstvarica (72 mm)
30 vinarjev.
Izhaja:
vsak dan, izvenredno pogostje in
praznike, ob 5. uri popoldne.

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III.
Rokopisi se ne vračajo; nefrankirana pisma se ne
sprejemajo. — Uredniškega telefona št. 74.

Političen list za slovenski narod.

Opravištvo je v Kopitarjevi ulici št. 6. Za
Avstr. pošto bran. račun št. 24.797. Ogrske pošte
bran. račun št. 26.511. — Upraviškega telefona št. 188.

Današnja številka obsega 18 strani.

Uradniško vprašanje.

(Govor dr. Šusteršiča v državnem zboru dne 17. oktobra 1911 po stenografičnem zapisniku.)

Visoka zbornica! Hrvatsko-slovenski klub ni bil v stanju, odreči se prvemu branju predlog, ki so v razpravi, ker gre za predloge dalekosežnega pomena in se dostikrat morajo izročiti prvemu branju veliko manj važne predloge kot pa te. Mi bi bili pravzaprav tudi za to, da se prvo branje sploh odpravi. Ako pa se dostikrat pri veliko manj važnih zadevah zahteva prvo branje, ne moremo zato delati nobene izjeme pri predlogi, ki zahteva letnega pokritja 33 milijonov. S tem itak ne nastane nobeno zavlačenje cele zadeve. Stvar bo prišla ravnotako danes v odsek, kakor če bi se izognili prvemu branju. (Posl. Seitz: Ker so ostale stranke tako pametne, da so se odrekle besedi.) Saj morejo govoriti tudi vse druge stranke. Ako se res vrši debata v smislu poslovnika, kakor bi se naj vršila po poslovniku pri prvem branju, potem, gospoda moja, bi bilo vsako prvo branje končano v eni seji. (Pritrjevanje.) Tudi draginski predlogi bi se lahko drugače obravnavali kot pa so se. (Pritrjevanje.)

Dovolite, velespoštovani gospodje, da preciziram v večjih potezih stališče našega kluba napram predlogom, ki so v razpravi.

Regulacija uradniških plač.

Gospoda moja! Zopet se imamo pečati s predlogo o regulaciji uradniških plač. Odkar pripadam tej visoki zbornici, smo se večkrat pečali z enakimi predlogami. Plače so se dostikrat regulirale. Toda mi stojimo pred dejstvom, da vse te regulacije niso dosegle, da bi vladala v prizadetih krogih zadovoljnost. (Pritrjevanje.)

Ako se stvar popolnoma objektivno presoja, moramo priznati, da se v tej zadevi gibljemo v nekakem circulus vitiosus. (Res je!) Izdatki države za njeno osebo naraščajo kot plazivo, toda nastavljenosti države niso le nezadovoljni, temveč njihova nezadovoljnost raste neprestano (Tako je!) in uprava tudi ne postaja boljša. To je dejstvo. (Posl. Buřival: Temu je kriva draginja, odpravite jo!) Sedaj se je 14 dni debatiralo o odpravi draginje, nisem pa čul, da je postalo kaj cenejše. (Veselost.) Blagovolite pogledati, velenjenji gospodje, številke onih vsot, ki se izdajajo za plače definitivno nastavljenim

uradnikom in slugam države. V letu 1894. so znašali ti izdatki države 222 milijonov 923.000 K; deset let pozneje, v letu 1904., so znašali ti izdatki 392 milijonov 726.000 K; šest let pozneje, v letu 1910., so narasli na 562.320.000 kron (Čujte! Čujte!) in za leto 1911. izkazuje proračun vsoto 586.611.000 K. Pri tem, gospoda, pa ni še všteti penzijski etat, ki istotako znaša letno okoli 120 milijonov. (Posl. Buřival: Koliko pa znašajo vojaška bremena?) Prosim, gospod kolega, vi ne veste, v kakem smislu bom govoril; le nekoliko potrpite. No, gospoda moja, to so velikanske vsote, to je naraščanje izdatkov, pred katerim se moramo vendar kot zastopniki ljudstva, kot zastopniki produktivnih stanov, ki morajo te velikanske vsote doпрinesti, vprašati: Ali se ni celo to vprašanje doslej od parlamenta in od vlade napadeno, krivo obravnavalo in ali ni že skrajni čas, da se to resno vprašanje drugače obravnava, kot se je doslej? (Pritrjevanje.) Da pa ne nastane nesporazum, kakor da bi mi ne privoščili zboljšanja plač onim nastavljenjem države, ki takega zboljšanja res nujno potrebujejo, moram poudarjati posebno nekatere točke.

Potrebnim pomoč!

Gospoda moja! Naš klub stoji na stališču, da se naj pri regulaciji plač državnih nastavljenecv pomaga predvsem onim, ki so pomoči zlasti potrebni. (Živahno odobranje.) To so mali ljudje (Odobranje), slugi, oficijanti, uradniki nižjih činovnih razredov. Ti so pomoči nujno potrebni in tem naj se pomaga. (Odobranje. — Posl. Tomschik: In delavci?) O tem bom takoj govoril. Toda iti do 6. činovnega razreda, nikakor ne smatramo za utemeljeno. (Živahno pritrdjevanje.) To povem tukaj odkrito in bomo v tem smislu z vso odločnostjo zavzeli stališče.

Za državne delavce.

Velika pomanjkljivost predloge je v tem, da ne vsebuje vseh državnih uslužbenecv. Velika množica ljudi je izvzeta od izboljšanja (Čujte! Čujte!), ki so zboljšanja svojih plač nujno potrebni, veliko bolj nujno kot mnogi ljudje, ki so tukaj upoštevani. (Pritrjevanje.) In tu prihajam s svojim govorom ravno na to, kar je častiti gospod tovariš hotel povedati s svojim medklicem. Ne gre, da se delavce, ki so v službi države, izvzema. (Odobranje in ploskanje.) Tudi delavce se mora pritegniti v akcijo. (Odobranje.) Ti so najpotrebnejši, ti so najubožnejši in tem se mora nujno pomagati. V vladni

predlogi so pa vsi delavci izvzeti. (Klic: Oni so notri!) To ni res. Tako so na primer pri železničarjih izvzeti prožni delavci. (Posl. Buřival: Ne! — Posl. Tomschik: Pet milijonov je danih za železniške delavce!) Toda oprostite, v predlogi ne. (Posl. Buřival: O tem govorim vendar ekspozé gosp. finančnega ministra!) Prosim, gospoda moja, ekspozé! Jaz hočem popolnoma jasno videti, da gre tukaj res za obsežno regulacijo in da posebno oni, ki so najpotrebnejši, ne odidejo končno prazni. Veste, na ekspozé, to moram odkrito priznati, ne dam veliko, mi smo v tem oziru že različne stvari doživeli. (Pritrjevanje. — Posl. Tomschik: Vsota je premajhna!) Gotovo. Rečem vam, in to je stališče naše stranke, mali naj dobe izboljšanje; za te gre, tem se naj pomaga. (Živahno pritrdjevanje.)

Torej izvzeti so v vladni predlogi na primer prožni delavci pri železničarjih, potem gozdni delavci, montanski delavci, salinski delavci, tobačni delavci, cestni delavci itd. Vse te delavce se mora priklopiti. Potem so mali pogodbeni uradniki in pomožne slugi, tudi ti so v vladni predlogi izključeni. To so res prave sirote (Pritrjevanje), ki dostikrat deset let dolgo čakajo na definitivno nastavljenje, ki pa izvršujejo isto službo, kot definitivno nastavljeni slugi. Ti naj odidejo po vladni predlogi praznih rok. V to se ne moremo spuščati. Vsi delavci se morajo pritegniti in najrevnejši najprej, ker so najbolj potrebni. (Pritrjevanje.) To sem hotel predvsem konstatirati.

Uradniško vprašanje.

Sedaj bi spregovoril nekaj besed k uradniškemu vprašanju. To je eno največjih in najvažnejših problemov, s katerimi se ima in mora pečati državna uprava in parlament. Poudarjal sem že, da vlada neprestano regulira, ona je uradniško osebo neprestano pomnoževala, in kaj je uspeh? Nikogar se ni zadovoljilo, nezadovoljnost je vedno večja, vedno bolj viharno se dela pot in s stališča splošnosti moramo reči, da smo srečno prišli do kalamitete v tem oziru. Prvič imate, gospodje, ogromno naraščanje personalnih izdatkov države, na kar sem že opozoril. (Posl. Glöckel: Pri tem se mora opozoriti na to, da imamo od leta 1896. tri ministre, 23 sekcijskih šefov in 84 dvornih svetnikov več!) Popolnoma prav, gospod kolega, soglašam. Drugič: Ali je mogoče postala uprava boljša? Nasprotno, uprava postaja vedno okornejša in zato tudi slabša. Za ilustracijo navedem dejstvo iz ministrstva, ki se mi ga je zaupalo in ki je za našo držav-

no upravo karkteristično. Slo je v ministerialnem biroju za to, da se namesto hišnice najame posebno žensko, ki bi čistila pisarne. Ta akt je šel skozi 15 rok (Veselost), 15 uradnikov je na tem aktu podpisanih. To je karkteristično za našo upravo in ne da bi se moglo oporekati, moremo mimo izreči stavek: Čim več uradnikov je nastavljenih v kakem uradu, tem dalje časa se čaka na rešitev. (Pritrjevanje.) To je žalostna resnica, ki označuje okornost naše uprave. (Posl. Staněk: Gosp. predsednik dr. Sylvester je to v proračunskem odseku zelo dobro obrazložil in takrat smo sklenili, sprejeti njegova izvajanja v zapisnik!) Hvala lepa! Uradni so prenapolnjeni z uradniki, drug je drugemu naravnost napoti. (Posl. dr. Hübschmann: Samo pri nas na Češkem ne!) Ne vem, kako je tamkaj, vem le, da, ako popolnoma nič ne upoštevamo železniškega statusa — tu se v toliko ne more sklepati, v kolikor so se v zadnjem času izvedla razna podražila železnice, pri čemur je število državnih uradnikov naravno naraslo —, se je število državnih nastavljenecv od leta 1894. do danes, torej v primeroma kratki dobi, zvišalo za 50 odstotkov. (Čujte! Čujte!) Uprava pa, kakor rečeno, ni postala boljša (Klic: Slabša!), o disciplini pa raje ne govorim. Mislim, da mi nihče ne bo ugovarjal, ako rečem, da se v enem delu uradništva uganja demagogija najslabše vrste, in ne vem, kam jadrnemo, ako bo šlo tako naprej. Mi jadrnemo bržkone v finančni polom in v anarhijo, ako se ne predrugačijo razmere. (Pritrjevanje.)

Reforma uprave.

Zaključek vsega tega nastaja sam od sebe: Mi rabimo reformo uprave. Vsekakor, ako bomo čakali, kdaj bo gotova z delom ta dolgočasna komisija, ki je imenovana, potem ne pridemo naprej. (Živahno pritrdjevanje.) Tu mora poseči vmes vlada, ako se zaveda svoje dolžnosti, in mora sama vzeti v roke reformo uprave. Čemu rabimo komisijo? Šef posameznega resorta mora vendar upravo v svojem resortu sam poznati in zato ne rabi šele komisije. (Pritrjevanje.)

Trdim, da je reforma uprave nujna, ker drugače ne pridemo iz vse kalamitete. (Klic: Enketo se mora sklicati! — Veselost.) Saj to je komisija. Zaenkrat vemo o komisiji samo toliko, da je zanjo v proračunu za prihodnje leto 85.000 K določenih. (Veselost in medklici.)

Gospoda moja, mirno povem, da moramo imeti pred oči decentralizacijo uprave, ne vsled političnih, temveč vsled upravnih-tehničnih vzrokov, ven-

LISTEK.

Vesli.

V čevljarskem oddelku prisilne delavnice v L. je bil med redkimi kaznjenci, katerim se ne bere iz obraza zlobna in razbojniška narava, mož srednje starosti. Bil je priden, da je delal za tri. Njegove poteze so pričale, da se je po večletnem boju, kesanju in obupavanju odrekel vsemu svetu, da je zatri v sebi vse moči in nagnjenja do življenja.

Pri vratih se je prikazal sluga in spregovoril s starim paznikom par besed.

»O ne«, je odgovoril paznik, oči pa so mu zažarele od veselja. »Bog ve, da on to zasluži; kako me to veseli! Toda — — —, umolknil je, čez nekoliko časa pa pristavil: »vendar ne vem prav dobro — — —.« Naenkrat se mu je obraz stemnil in pogledal je žalostno na tla: »Ne, ne, Josip, če natančneje preudarim, to ni sreča zanj, sedaj ne več.« Nato pa je zaklical v dvorano: »Št. 57 takoj k gospodu ravnatelju!«

Mož resnega obraza je pokorno vstal. Prav nič se ni čudil, da ga kliče ravnatelj, kakor da bi se to godilo vsaki dan. Mirno in udano je korakal pred slugo. Tudi stari paznik se je obrnil za njim in zmajal z glavo. »Ta je že obratunal s svetom.«

Št. 57 je vstopil pred ravnatelja, ki je motril jetnika s hladnim pogledom, kakor imajo navado nadzorniki sploh.

»Jakob Uršič — — —,« je dejal in za trenutek utihnil. Št. 57 je dvignil glavo. Tega imena že ni slišal skozi deset let in dasiravno je vedel, da se je nekoč poprej tako zval, mu sedaj to ime ni več mnogo povedalo. Kar je bilo v zvezi s št. 57, je v teku let polagoma umiralo in sedaj je mrtvo.

»Jakob Uršič«, je ponovil ravnatelj. »ker ste se skozi vrsto let tako vrolo držali, vložili smo prošnjo za pomilostjenje, ki ni bila brez uspeha. Upam, da bo vaše bodoče življenje delalo čast mojemu trudu in skrbem, ki sem jih imel za vas.«

Ravnatelj je utihnil, pričakujoč vselega vskljaka, zahvaljevanja in zatrdjevanja. Toda Jakob Uršič ga je zrl nemo in topo, kakor da ni ničesar razumel.

»Prosti ste, Uršič«, je nadaljeval ravnatelj, »in upam, da se bode obnašali zunaj dostojno.«

Št. 57, sedaj zopet Jakob Uršič, je malomarno pokimal, se obrnil in odšel. Ravnatelj je začuden gledal za njim in zmajal z rameni.

»Pišite!« je narekoval tajniku. —

Préd vratni ravnateljeve sobe je Jakob za trenutek obstal, kakor da bi hotel zbrati svoje misli, potem pa je hotel zopet proti delavnici. Toda paznik, ki se mu je približal, ga je prijel za roko in mu rekel: »Pojdite zmenoj, duhovnik želi z vami govoriti, — potem vam vrnem vašo obleko.«

Duhovnik zavoda je bil še mlad človek. Pogledal je Jakoba z ljubeznjivimi, usmiljenimi izražajočimi očmi in molčal. Jakob pa je postajal vedno bolj nemiren in je sramežljivo mečkal kapo.

Duhovnik se mu je približal, prijel kaznjenca za roko in mu rekel:

»Pravičnost je dobila zadoščenje. Deset let ste se pokorili in obžalovali krvavo dejanje strasti. Sedaj je dobro, da ste prosti. Stvarnik hoče, da vsak živi, za kar ga je namenil. Bog hoče, da posameznik živi za splošno korist

in ne, da po storjenih pregrehah obupava in sam ugasni iskro, ki jo je vžgala v njegovem srcu božja usmiljenost. Pojdite v svet in ne pozabite nikdar, kaj ste storili, pomislite pa tudi to, da vam je na prosto dano, da sami sebe odkupite s tem, da vedno pomislite, da ste samo človek.«

Jakob se je spočetka obnašal, kakor da ga ne bi nič brigalo; polagoma pa je začel umevati, kaj duhovnik govori in zakaj se gre. Naenkrat pa se ga je lotil obup in nepopisen strah. Spustil je kapo na tla in tako prestrašen zrl duhovnika, da ga je ta vprašal:

»Ljubi mož, kaj vam je?«

»Ne ven, ne ven! Pustite me tukaj! Nočem misliti na ono. Za Boga vas prosim, ne ven!«

Pokleknil je in prosil s sklenjenimi rokami.

Mladi duhovnik se je prestrašil, ko je videl tako potrtega klečati pred seboj. Ljubeznjivo ga je prijel za roko in ga posadil na stol.

»Ljubi prijatelj«, mu je rekel potem mirno, »kakor sem slišal, imate nekaj premoženja. Preselite se v kako večje mesto, kjer bo le policija znala za vašo preteklost. Da pa vas ona ne bo nadle-

dar nočem danes tega vprašanja podrobneje razpravljati, ker bi to momentano vodilo predaleč. Nekaj pa se mora ukreniti od strani centralne uprave, kar se neposredno lahko zgodi: to je reduciranje uradniškega statusa. (Pritrjevanje.) Govoril sem o tem z različnimi uradniki in vsak marljiv, priden uradnik, brez razlike strankarstva in narodnosti, mi je rekel enolisto: 40 odstotkov naših uradnikov je preveč. (Čujte! Čujte! — Medklici.) To pravi vsakdo! (Poslanec dr. Hübschmann: To je le na centralnih mestih!) Vseeno je, kje so, preveč jih imamo. (Medklici.) Gospoda moja! Sam poznam urade, v katerih je zelo dolgočasno, ako se tja pride, ker se vidi, da imajo gospodje premalo opraviti. Nočem se spuščati nadalje in stvar, saj bo v odseku prilika, eventualno mnogo podrobneje govoriti o tem. Stojimo na stališču: **časovni avanzma, službeno pragmatiko, vse, kar žele uradniki — toda popolno uporabo delavne moči uradnikov**, torej reduciranje števila uradnikov. (Posl. Jarca: Kako pa je pri bankah!) Da, tukaj ima gospod tovariš popolnoma prav; mi imamo pač tudi velike banke in industrijska podjetja, ki razpolagajo s celo množico uradnikov; **ako bi ta podjetja delala na ta način, kot se dela v naših državnih uradih, bi prišla v doglednem času vsa v konkurz.** (Pritrjevanje in veselost.) Rečem torej: Izpolnitev želja uradništva, toda junktim s primernim, po stvari sami utemeljenim reduciranjem statusa. Ako bi nas tudi to spočetka več veljalo kot regulacija, ki je danes na dnevnem redu, bi vendar prišli enkrat do kakega konca, do zboljšanja in bi dospeli enkrat do zdravih razmer v naši upravi. (Popolnoma prav!)

Boljše in ekonomično je, dovoliti 100 milijonov, ako se s tem res doseže uspeh za celokupnost, kot pa dovoliti milijon, ki je naravnost proč vržen. Gospoda moja! Kako je s stvarjo? Mi vemo, da je bilo to, kar zahteva vlada, na raznih uradniških zborovanjih zavrnjeno z ogorčenjem. (Res je!) In vendar gre za 33 milijonov. Ko je bilo pred dvema letoma za vnovčenje živine, za povzdigo živinoreje dovoljenih letnih šest milijonov, notabene le do leta 1917., — kaj je bilo vse takrat krika o »milijonskem daru agrarcem«. (Pritrjevanje.) **Toda stiska našega kmečkega stanu je stokrat hujša kot kakega drugega stanu.** (Živahno pritrdjevanje.)

O pokritju novih izdatkov.

In sedaj prehajam k vprašanju o pokritju, oziroma junktimu s tremi davčnimi oziroma pristojbinskimi predlogi. Ne vem, kdo je to iznašel, eno pa izjavljam, da je ta junktim po mojem prepričanju nevzdržljiv. (Tako je!) Te takozvane predloge o pokritju so po našem trdnem prepričanju točasno nesprejemljive. Gospoda moja! Država rabi ja, kot znano, še več dohodkov, kot ji nudijo te tri predloge. Poleg tega so pa tukaj še dežele. Dežele — in sicer vse brez izjeme — potrebujejo novih dohodkov. Potem pa bi tudi opozarjal na to, v kolikor pride pri tem v poštev država, da imamo na primer predlog o socialnem zavarovanju na zbornični mizi. Vprašal bi, ali vendar enkrat obsežnega, temeljitega finančnega načrta. (Pritrjevanje.) Toda mi morajo ta predloga resno mišljena ali ni?

Ako je resno mišljena, potem vemo, da bo državo letno mogoče 100 milijonov veljala. Kako pa naj se to pokrije? In druge zahteve, ki se tičejo države! Kako hoče vlada to pokriti? Seveda, danes imamo te predloge o pokritjih in pozneje se hoče priti z drugimi davčnimi predlogami, recimo z davkom na žganje.

Finančna reforma.

Gospodje! Naše mnenje je, da je to najslabša metoda pri obravnavanju cele zadeve. Lotiti se moramo mo celotni finančni načrt pred seboj imeti. (Posl. Sedlák: In ne po malem!) Da, mi ne smemo finančno sanacijo, kot je pripomnil gospod kolega, obravnavati tako po malem, na način, kot se dostikrat vidi na slikah, da se psu seka rep po koscih proč. (Veselost.) To ne gre. Reči moram, da našega finančnega ministra za način, kot obravnava to stvar, ne morem hvaliti. Mi smatramo to metodo za skoziinskozi zgrešeno. Tu se jemlje v poštev zvišan dohodninski davek za večje dohodke — dobro, to je zelo popularen davek, ki ga z veseljem votiramo. Toda to je najpopularnejši davek.

Kako pa hočete pozneje — vprašam jaz — spraviti skozi davek na žganje? Vprego dajete proč, ekselencia, in težki tovorni voz pustite stati. (Veselost in pritrdjevanje.) Na ta način ne boste nikoli dobili davka na žganje. Ako tu nasedemo in sedaj votiramo te predloge o pokritjih, **potem moramo napraviti križ preko sanacije državnih financ**, potem moremo napraviti križ preko sanacije deželnih financ (Pritrjevanje), in mi stabiliziramo mizerijo, ki nam je vsem jako blizu. Tako, gospodje, ne bo šla stvar naprej. Zato odklanjamo predloge o pokritjih zaenkrat z vso odločnostjo.

Ako naše stališče kratko resumiram, je sledeče:

1. Omejitve regulacije plač in prejemkov državnih nastavlencev na nižje in najnižje kategorije državnih nastavlencev: služe, oficijante, uradnike nižjih činovnih razredov. (Posl. Buřival: Meja?) Saj imamo odsek, v katerem bomo govorili o splošnih temeljnih potezah. Ostalo je stvar razprave. (Pritrdjevanje.)

2. Sprejetje v državnih obratih uposlenih delavcev, malih pogodbenih uradnikov in pomožnih slug, v akcijo.

3. Upravna reforma v smislu izdatnega reduciranja statusa in v zvezistem temeljita in končno veljavna regulacija službenih in plačilnih razmer.

4. Odložitev predlog o pokritjih do predloge temeljitega finančnega načrta o sanaciji drž. indeželnih financ.

To je stališče, ki ga zavzemamo in ki se ga neomajno držimo. (Živahno odobravanje in ploskanje.)

Za Belokranjsko-Dalmatinsko železnico.

Govor poslanca E. Jarca. — Po steno-
grafičnem zapisniku.

Predlog glede dalmatinskih železnic smo vložili v trenutju, ko bi molk pomenjal zločin, v trenutju, ko nam

dolžnost naša kot poslancev velevala, da govorimo. Po časnikarskih vesteh je bilo na tem, da naj bi ubogi deželni Kranjska in Dalmacija plačali ceno, da se trenutno odpomore draginji mesa. Po časnikarskih vesteh je bilo tudi na tem, da bi Avstrija za skledo leče prodala Ogrski močno gospodarsko pozicijo. Kar sta vlada in parlament dosegla leta 1907 po dolgi in težavi pogajanjih, to naj bi padlo kot žrtev trenutnega političnega in gospodarskega položaja. Z vladne klopi smo sicer čuli glas pomirjenja, toda ravno Jugoslovani vemo dobro, kako lahko nam iztrga jo lajne moči polno kupo še izpred ustnic. Ne moremo se otresti čustva, da ni vse v redu. Železniškega ministrstva voditelj je sicer izjavil glede zveze med vprašanjem uvoza mesa in železnico Košice-Oderberg, ki jo zahteva Ogrska, da vlada ne bo izdala nobenega »vitalnega« avstrijskega interesa. Gre le za to, kaj vlada kot taka misli. (Tako je!) Lahko so stvari v nevarnosti, ki za vlado niso življenjskega pomena, pač pa za nas. (Odobravanje.) Mi še vedno zahtevamo, da se vlada točno izjavi! Vedno se bojimo, da utegne izdati avstrijske koristi v tej ali oni, četudi navidezno manj važni stvari. Koncesije in darila so jed, ki draži tek in o Ogrih je znano, da imajo tudi in politični dober želodec, ki mnogo rabi. (Odobravanje.) Zato pozivljamo vlado, naj ne odneha ne za prst od dogovora, sklenjenega leta 1907. (Bravo-klici.) Kajti vsaka popustljivost bi bila omalovaževanje parlamenta in njegovih sklepov. (Prav dobro!) Dogovor leta 1907 je bil eden predpogojev, da se sploh sklenila pogodba in dobila zanj večina v zbornici. Takrat je izjavil ministrski predsednik Beck v državni zbornici, da je ta dogovor važen uspeh, zlasti ker se je doseglo tudi podaljšanje dolenjske železnice, in povdarjal, da se je ta želja, ki sega že desetletja nazaj, dosgela z največjim trdom. Isto so takrat povdarjali državni poslanci raznih strank, tako dr. Lecher, ki je izjavil, da se je s tem izvršila stara zahteva naše države po lovice, ekselencia Witteke, ki se je izrazil, da zahtevajo državni interesi, da naj tako važna dežela kakor je Dalmacija, ostane brez zveze z ostalo državo, dr. Sylvester, Neumann in drugi. Dolžnost vlade bi bila, če je ta zveza res tako važna, storiti prav vse, da se tudi izvrši. Pred vsem pa bi bila morala avstrijska vlada sama izpolniti, za kar se je zavezala.

Bienertova vlada je ravnala v tem vprašanju lahkomišlno in površno. Z železnico, ki bi bila morala steči že oktobra 1910, (Čujte, čujte!) smo danes šele daleč, da bo šele ta mesec končan oddajni operat. Tehnična predela in druge priprave za to kratko železnico so trajale torej skoraj 4 leta!

Dolžnost države bi pa bila, iti dalje po poti, ki jo je pokazal parlament, brez ozira na desno in levo. Ker se to ni zgodilo, se je pečal parlament z isto zadevo l. 1910. Ko se je obravnaval nujni predlog Vuković-Susteršič, ni znal železniški minister Wrbica zlasti o dalmatinski železnici drugega povedati kakor to, da se je avstrijska vlada radi tega večkrat obrnila do Ogrske! Zbornica je bila prepričana, da zahteva čast parlamenta, da se izvrši dogovor leta 1907. in priznala predlogu nujnost soglasno. —

V izjavi, ki jo je podal sedanjí vodja žel. ministrstva, vidimo samo eno svetlo točko, to je njegova izjava o belo-

kranjski železnici, češ, da je vse pripravljeno zanj in da se začne z gradbo v pomladi l. 1912. Poznavljamo ta korak naprej, rekoč: Pozno sicer, pa vendar le prihaja! S svojimi tovariši izražam le željo, da se zgradba železnice kar mogoče pospeši.

Zadovoljni pa ne moremo biti z izjavo vodje žel. ministrstva glede ostalih prog. Belokranjska železnica zado bi svoj pravi pomen za državo šele takrat, ko bo gotova vsa zveza in se razvije v svetovno železnico! (Pritrdjevanje.) O zvezi Ogulin—Pribudič se je izjavila ogrska vlada, kakor smo čuli predvčeršnjim, da je vstavljen v proračun za l. 1911. kredit za predela. Kaj pomenja to, če se govori šele o pripravi, vemo dobro vsi in bati se je, da bomo morali čakati na to zvezo še desetletja in desetletja, prav gotovo pa do l. 1917., ko poteče čas sedanje pogodbe. Takrat bodo imeli Ogrji v rokah zopet močno orožje, da nam izsilijo koncesije.

Kot britko ironijo pa občutim, kar smo čuli o zvezi Metlika—Karlovac. Ogrska vlada pravi, da je zanj treba še postaviti in da zavisijo izvršitev od parlamentarnega položaja na Ogrskem. Tako odgovoriti — se pravi iz Avstrije se norčevati. (Pritrdjevanje.) Avstrijska vlada je za avstrijsko progo zagotovila denarna sredstva že z zakonom 30. decembra 1907. Ogrska vlada pa ni tekom štirih let storila prav ničesar, dasi je bilo časa dovolj, predložiti dotično zakonsko predlogo parlamentu. Zato ne verjamemo tej izjavi ogrske vlade in pozivljamo našo vlado, naj se drži pogodbe in zahteva od ogrske vlade (posl. Benkovič: Hungarica fides!), da izpolni svojo dolžnost do pičice in naj prej ne za las ne odneha glede proge Košice—Oderberg.

Žalostno je pravzaprav, da smo morali zopet pred parlament s klicem, naj nas podpira. Prepričani smo, da nas parlament ne zapusti in da bo varoval svojo čast, varoval brambeno moč in gospodarske koristi naše državne polovice!

Za nas posebe, za Belokrajino in za Dalmacijo, je ta železnica življensko vprašanje. Ker gospodje govorijo toliko o bedi, bi jih povabil, da pridejo v Belokrajino in si ogledajo prazne in propadle koče ter neobdelana zemljišča. Tu je doma prava beda, ki žene obupno ljudstvo v Ameriko! (Čujte, čujte!) Grozna je bilanca izseljevanja. Od leta 1869. do 1880. se je izselilo iz Kranjske več ljudi, kakor se jih je priselilo za 16.062 duš, l. 1880.—1890. 20.590, l. 1890. do 1900 32.491, l. 1900 do 1910 35.030 prebivalcev, skupaj 104.173 v približno 40 letih. (Čujte, čujte!)

To je naravnost grozna bilanca. Zbornica razmotriva ravno sedaj vprašanje, kako dvigniti kmetijsko produkcijo, da bo tudi meščan imel dovolj živeža. Tu ima vlada priliko, da stori odločen korak! Brez železnice prebivalstvu v Beli krajini ni živeti, ker mu oddaljenost od železnice onemogočuje nakup potrebščin za primerno ceno in draži pridelke, da ne more konkurirati na trgu. Ker ni železnice, se je podražila stavba novega črnomaljskega mostu gotovo za 20.000 K, ker stane vožnja 100 kg od železnice 3—4 K. Napačna prometna politika izpodreduje s tem življensko moč dežele, ki je od narave bogato obdarovana. Bela krajina ima tudi lepe premogove zaklade. Izvedenec rudarskega urada je konstatiral pri političnem obhodu, da je ob cesti

govala, za to bom že jaz poskrbel. Uredite si delavnico ali malo prodajalno, kakor že hočete. Nič vas ne bo oviralo, da boste mirno in vdano prenašali, kar vas teži. Med pridnim delom se boste počasi zopet prilagodili življenju.

Tiho je poslušal Jakob, iz oči pa mu je še vedno seval strah. Ves izmučen je rekel naposled:

»Med svetom ne opravi nič več. Ne čutim več v sebi moči, ki bi jo moral imeti, ako bi mogel in hotel koristiti bližnjemu. — Ko je takrat žena ležala pred menoj in se ji je srčna kri razlivala po prsih in je z vsakim trenutkom bolj bledeel njen ljubeznjivi obraz, takrat sem tudi jaz prenehal živeti. Zame je bila samo še kazen in pokora do konca življenja. To je bila še velika milost zame, da mi je vsled bolečine otrpnilo srce, da sem postal top in gluh za vse na svetu. Sedaj zopet obujate, kar sem že skoro pozabil. Vem, da mislite dobro, toda jaz ne prenesem več življenja. Vzemite moj denar in ga razdelite med reveže ali obrnite ga, kakor hočete, mene pa pustite tukaj, da kr-pam čevlje dalje in ne budite me nikdar več.«

Z usmiljenjem je gledal duhovnik na nesrečneža, ki je z enim samim hipnim in nepremišljenim dejanjem ugonobil dvoje življenj.

»Poskusite, saj bo šlo, saj mora iti.

Dolžnosti bodo dale vašemu življenju drugačno obliko in snov, čeprav se vam zdí zdaj, ko vnovič stopate v življenje, to nemogoče. Delajte sami dobro, kolikor vam dopuščajo razmere. Videli boste, da bo našlo mir vaše srce, ko boste pomagali svojem bližnjemu in sicer boljši mir in boljše tolažbo, kakor mislite, da jo uživate tukaj v obupu.

Toda tudi te besede niso Jakobu potolažile. Nemirno je zmajeval z glavo in nikdo ne bi mogel misliti, da laže ali da se hlina, ki je rekel: »To mi ne pomaga nič več, za mojo vest je tu najboljše.«

»Samo poskusite, Jakob, boste videli, da bo šlo.« Podal mu je roko. »Pojdite v Trst, Jakob; tu imam naslov neke prijazne, stare vdove. Pri njej boste lahko stanovali, dokler boste hoteli. Idite, Bog vas bo spremljal. Skažite se pravega moža in pomislite, da morate na vsem človeštvu popraviti, kar ste zagrešili.«

Čez dve uri se je že peljal Jakob proti Trstu.

Trdno je sklenil, da se z vsemi močmi zopet oprime življenja. Pri vdovi, katero mu je duhovnik priporočil, ni mogel dolgo ostati, ker je imela premalo prostora. Sam si je najel pripravno stanovanje, je uredil in okrasil z vsem, kar je potreba čevljarju. Komaj pa je vse uredil in se je vsedel na svoj trino-

žec, da bi se lotil dela, odpovedala sta mu duša in telo. Ni mogel. Vse ga je razburjalo, okolica in samota in zavedanje, da mu je na prosto dano, da dela ali počiva. Konec je bilo miru in tiste brezbriznosti, ki si jo je pridobil v teku let v zaporu. Vse orodje, kladivo, kopita, nož, vse ga je spominjalo. Ko je bilo dovršeno ono grozno dejanje, ostala mu je samo mala tolažba, da se bo pokoril celo življenje. Saj se je sam obtožil umora, toda s tem niso bili sodniki zadovoljni. Obsodili so ga radi uboja.

Ko je pred njim umirala žena, ki mu je bila vse, mu je tiho šepetala: »Sama ne vem, kaj me je tako vlelo k drugemu. Slaba sem, toda ljubila sem samo tebe!«

Leta in leta ni videl drugega kakor čevljarsko orodje v prisilni delavnici, sedaj pa je zopet videl svojo ženo in zdelo se mu je, kakor bi se zgodilo šele včeraj. Namenoma si je vse drugače uredil, kakor je bilo takrat, toda kljub temu mu je vstajala preteklost vsak dan bolj jasno pred očmi. Ne da se povedati, kako je trpel Jakob. Sam sebi je prigovarjal, da še nikakor ne sme biti konec njegove kazni, in v resnici si je zaželel nazaj one mirne samote in brezbriznosti v prisilni delavnici.

Živel je kakor čudak. Sosedje so stikali glave in si šepetali na ušesa: vsi

so ga obsojali, ničesar dobrega niso vedeli o njem. Celo berač, kateremu je usilil večjo vsoto denarja, celo berač ga je opazoval sumljivo in se hitel križati, ko je odhajal.

Neko jutro je bilo v hiši, v kateri je stanoval, vse pokonci. Za izurjenim psom, ki je sledil tata, so se prikazali detektivni in policajski. Pred vratmi, kjer je stanoval Jakob, se je pes ustavil in je začel lajati. Jakob je odprl in v sobo so stopili uradniki in pes.

Sosedje so si pomežikovali. Prišla je tudi revica, kateri je dal včeraj Jakob deset kron in si mislila: »Ali nisem zmirom rekla? To ni dober človek.«

V sobi pa so stali varstveni organi in ga obdolžili tatvine biserov v ulici SS. Martiri.

Jakob jih je nekoliko časa začudeno zrl, potem pa je povesil oči v tla, kakor da bi nekaj iskal.

Dolgo jim ni odgovoril na nobeno vprašanje, dokler ni komisar nad njim ježno zavpil: »Za vraga, saj morate vendar uvideti, da je jasno dokazano! Ali hočete res še zanikati in lagati?«

Jakob ga tudi sedaj ni pogledal. »Ne lažem,« je rekel odločno.

»To je edino pametno,« odvrne komisar. »Toda kje imate ukradene dragocenosti?«

Jakob je zmigal z ramo in molčal. »No, bomo že našli.« Vse so pre-

Crnatelj—Vinica na ploskvi 15 km² do 12 skladov 5—6 m debelih, torej jako ugodno razmerje! Vse to se ne da izrabiti ker je železnica predaleč. Tudi železna ruda je v zemlji, a fužine v Gradcu, ki so delovale od l. 1857. do 1883., so morale zaspati. Premog in ruda sta tu, a ker ni železnice, se ne dasta izrabiti. (Posl. Neumann: To je dokaz za rentabilnost železnice.) Radi tega pa mora tudi prebivalstvo si iskati kos trdega kruha v Ameriki.

Glede hrvatsko-dalmatinske železnice opozarjam na njen pomen za tujski promet, ki drugod donaja milijone. Naravno, umetnostni zakladi Dalmacije so žalibog še danes našim izobražencem — ker ni železnice — terra incognita!

To so vzroki, da zopet in zopet zahtevamo od vlade trdno voljo, da izvrši dogovor iz l. 1907. Vlada pa naj vsaj zgradbo zagotovljene belokranjske železnice pospeši. Vsled millega podnebja bo z deli mogoče pričeti že tekom zime. Naj pa se pri oddaji del ozira na to, da dobe delo zlasti domači delavci. To bo najboljša pomoč proti bedi. Belokranjci-Amerikanci se vračajo domov, ker ni v Ameriki zaslužka. Naj gleda vlada na to, da ga dobe doma. Enako priporočam domače obrtnike. Ravno pri zgradbi črnomaljskega mostu je dokazala mala domača tvrdka, da se ne ustraši tuje konkurence, če ima tudi mala sredstva na razpolago. Samo podpirati je treba domačine!

Besed smo čuli dovolj, naj slede dejanja. Visoka zbornica pa naj s tem, da prizna nujnost našemu predlogu, pokaže odločno voljo, varovati ugled parlamenta in avstrijske gospodarske koristi! (Živahno odobravanje in ploskanje.)

Radovljica — novo stolno mesto kranjske dežele.

Odkar je prišlo v občinski zastop Ljubljanski nekaj Nemcev, so postali radovljiški naprednjaki tako ogorčeni nad Ljubljancem, da ne marajo več Ljubljane pripoznati za središče, za stolno mesto Slovenije. Kranjska dežela mora dobiti novo središče, novo prestolico, ki bo čisto slovenska. In k tej časti ali ni poklicana samo Radovljica?

Ona ima čisto slovensko zastopstvo in naprednjaki v njem odločilno besedo. In katero kranjsko mesto ima pač lepše naravne pogoje najširjega razvoja, kakor ravno Radovljica, ta naravni biser med kranjskimi mesti? Med sedanjim mestom in med Lescami se razprostira široko polje, prostor, na katerem bodo lahko prebivali stotisoči pristni Slovenci. Ves ta kraj je po zaslugi deželne odbora kranjskega že sedaj preskrbljen z zdravim pitno vodo in s tem bodo meščanom prihranjeni mnogi stroški za novi vodovod. V bližnji prihodnosti dobi Radovljica električno luč za razsvetljavo in menda celo cenejo, kakor jo uživajo Ljubljanci. Dol ob Savi pa je silno veliko praznega prostora, prihranjenega za bližnjo narodno slovensko industrijo podjetnih naprednjakov. V Radovljici imajo mnogo slovenskih društev, med najbolj delavno društvo spada društvo za »pre-

metavanje« tujcev in pa za olepšavanje mesta.

Kje so pač dani lepši pogoji za veliko novo prestolico kranjske dežele, kakor ravno v Radovljici?!

In radovljiški naprednjaki se tega zavedajo in hočejo rešiti čast »Slovenije«.

Mestni napredni zastop radovljiški je na stroške mestne občine poklical iz Ljubljane največjega stavbnega mojstra, samega g. Cirila Kocha, in mu svečano naročil napraviti nov stavbni načrt, ki bo odgovarjal vsem zahtevam velikih modernih mest. In gospod inženir je šel na delo in zgotovil na podlagi informacij, katere je dobil od mestnih naprednjakov, nov stavbni mestni statut, vse polje in travnike od Radovljice pa do Lesc prepregel z novimi stavbnimi črtami, z 12 m širokimi podolnimi in povprečnimi cestami in že določil posebne prostore za vojašnice, nove šole, cerkve, mestne kopeli itd. V mislih je imel mesto Pariz, Dunaj in podobna velika mesta in tudi za Radovljico napravil podoben načrt, vse po naročilu in informacijah naprednjakov.

Ko je bil načrt izgotovljen, so se pa vendar naprednjaki spomnili, da bi bilo modro tudi povprašati davkoplačevalce in pa lastnike prizadetih parcel, kaj bodo oni porekli k novemu načrtu.

Na licu mesta se je vršil ogled. Prišli so zraven pravi lastniki parcel, in ko so ti zvedeli, kaj se bo zgodilo po novem načrtu z njihovo zemljo, so bili vsi ogorčeni in razburjeni in odločno so brez razlike političnega prepričanja protestirali proti novemu stavbnemu načrtu, ki je v tolikem obsegu popolnoma nepotreben.

Značilno za novi stavbni načrt je dejstvo, da zahtevajo istega oni naprednjaki, ki sami nimajo nikake zemlje, in pa oni, kojih zemljišče vsled novega načrta ne bo nič prizadeto.

Naročeni stavbni načrt je najlepši odsev zavoženega mestnega gospodarstva in gospodov naprednjakov, ki naročajo take nesmiselne reči iz občinske blagajne. Ali nima mesto nikakih drugih večjih potreb, kjer bi se denar lahko veliko bolje porabil, kakor da plačuje in naroča na stroške mestnih davkoplačevalcev drage načrte, kateri bodo koristili samo g. arhitektu, ki bo za nje dobil veliko plačilo, mesto pa od tega ne bo imelo nobene koristi.

In prav nič se ne čudimo, da mestni davkoplačevalci že sedaj odločno zahtevajo, da naj gospodje, ki so načrt naročili, ga tudi sami plačajo!

Ljubljanci ste pa lahko še brez skrbi, ker vaše mesto ostane še nekaj časa stolno mesto in središče Slovenije!

Občinske volitve v Zgornji Šiški.

Laži in zopet laži gromadijo liberalci v svojih liberalnih trobilih »Slov. Narodu«, »Jutru« in »Slov. Domu«. Dravljjsko pokopališče se bo vzelo občini ter pripisalo dravljjski ali celo šentivški cerkvi, gasilni dom v Dravljah se bo porabil za katol. izobraževalno društvo, Brenkovo gostilno bo morala plačati občina. Take in podobne budalosti trojijo liberalci sedaj med ljudstvo s hudobnim namenom, zbegati volilce, da

bi ne dali glasov kandidatom S. L. S. Nas poštene može, ki si upamo tudi drugače misliti, nego komandira Slepí Janez, imenujejo farške podrepnike. In vendar vsi dobro vemo, da g. župnik Zabret niti enega našega kandidata ni predlagal. Zaupniki po vaseh smo si kandidate izbrali, ko g. Zabreta še zraven ni bilo, na zaupnem shodu v Šiški, kjer nas je bilo zbranih nad 100 iz vseh vasi, smo te kandidate predlagali in jih potrdili, in zopet vsi vemo, da gospod Zabret niti pri enem ni nasprotoval. Da nam je pa g. župnik razlagal občinski volilni red, da je dalje ovrgel nekatere laži in obrekovanja, to je pa njegova pravica. Gospod Zakotnik! Ali vaše županstvo res stoji na tako slabih nogah, da vas morajo liberalci in socialni demokratje s takimi lažmi in surovostmi reševati! Povejte rajši, gospod Zakotnik, kako ste postavljali šišenski gasilni dom, kako ste postopali z Mihevčovo hišo v Kosezih, kako ste nam stregli z regulacijo cest! Povejte, kako ste se brigali za nas ob letošnji suši, ko je bilo treba ceniti škodo na polju, ko je bilo treba prositi za podporo! Seveda, vi ste obrtnik, podjetnik, zato s kmetom čutiti ne morete! Povejte nam, kako stoji občinski račun! Saj nihče ne taji, da ste popravili koseško cerkev in zidali dravljjsko pokopališče. Toda denar vam je dalo ljudstvo, ki je moralo narediti dolg, da ste vi mogli zidati. In to ljudstvo hoče jasnosti. To ljudstvo ne more zaupati tistim, ki jih morajo braniti »Jutro«, »Slov. Narod« in »Slovenski Dom«.

Volilci! Pokažimo na dan volitve, da nismo podrepniki »Jutra«, »Slovenskega Naroda« in »Slov. Doma«. Ne dajmo se preslepiti od sladkih liberalcev in kmetu sovražnih socialnih demokratov. Ne pokažimo glasovnice nobenemu liberalcu! Zapišimo na glasovnice samo imena tistih mož, ki smo jih po resnem posvetovanju izbrali. Naši možje so:

Podobčina Zgornja Šiška:
Odbornik Matevž Klemenc, posestnik v Zg. Šiški št. 12; namestnik Mihael Štrukelj, posestnik v Kosezah števila 12.

Za podobčino Dravljje:
Odbornik Jakob Arhar, posestnik v Zapužah št. 11; namestnik Mihael Kogovšek, posestnik in kovaški mojster v Dravljah št. 7.

Za I. razred: Odborniki: Anton Šušteršič, posestnik v Zg. Šiški št. 23; Jakob Koman, posestnik in mizarski mojster v Zg. Šiški št. 72; Janko Babnik, tovarniški uradnik v Zg. Šiški števila 32; Franc Tomè, posestnik in načelnik strojne zadruge v Dravljah števila 15; Jož. Jerinec, posestnik v Dravljah št. 17; Franc Brenk, posestnik in mizarski mojster v Dravljah št. 10. Namestniki: Ivan Sitar, posestnik v Zg. Šiški št. 8; Franc Bugar, posestnik v Zg. Šiški št. 40; Ivan Peterca, posestnik v Dravljah št. 27.

Za II. razred: Odborniki: Ivan Juvan, posestnik v Kosezah št. 1; Franc Zajec, posestnik in gostilničar v Zgor. Šiški št. 105; Jožef Acceto, posestnik na Brdu št. 20; Franc Čarman, posestnik v Dravljah št. 68; Franc Koman, posestnik v Dravljah št. 22; Jernej Sitar, posestnik na Pržanu št. 4. Namestniki:

Anton Pogačar, posestnik v Zg. Šiški št. 84; Jožef Cergolj, posestnik v Dravljah št. 24; Josip Žagar, posestnik in mizarski mojster v Dravljah št. 73.

Za III. razred: Odborniki: Matevž Bugar, posestnik v Zg. Šiški števila 87; Ivan Piš, posestnik in čevljarjski mojster v Zg. Šiški št. 106; Miha Habjan, posestnik v Zg. Šiški št. 37; Ivan Bergant, posestnik in mizarski mojster v Dravljah št. 55; Jakob Černivec, posestnik v Dravljah št. 41; Valentin Širnik, posestnik v Dravljah št. 11. Namestniki: Valentin Knez, delavec v Kosezah št. 22; Matevž Jekovec, tovarniški delavec v Zg. Šiški št. 3; Jožef Pirnat, posestnika sin v Dravljah št. 4.

Občinske volitve v Št. Vidu nad Ljubljano

našim liberalcem ne puste mirno spati. Zato jih hočemo danes enkrat za vselej nekoliko potolažiti, toda v tonu in surovih izrazih »Slovenskega Doma« in drugih liberalnih listov, saj so liberalci zadnje čase že tako zabiti, da jim samo surovost še imponira, z lepo in pametno besedo pri njih ničesar več ne dosežeš. Volilni imeniki še niso razpoloženi, liberalne smrdokavre pa že spuščajo svoj smrad po hišah in po svojih liberalnih lažnjivih časopisih. »Jutro«, »Sl. Narod« in »Slovenski Dom« zadnji čas ne morejo živeti brez najgrozovitejših ljudi, kakor so Belec in drugi taki, ki so liberalce tako potisnili ob steno, da samo še cvilijo in lajajo, ugrizniti pa že več ne morejo. Liberalcem sedaj gre za to, da se dosedanjim občinskim odbornikom odvzame vsako zaupanje in veljavo; zato obirajo vsakega po vrsti prav po pobalinsko lažnjivo, sebe in svoje naprave pa povzdigujejo v deveta nebesa.

O novi šoli bahato trobijo, da je ta šola njihova zasluga. O ti ubogi reveži! Saj vsi vemo, kako kameleonsko ste se obnašali in kako lepo ste se dali speljati na led, kjer vam je spodletelo tako, da je še edini vaš pristaš moral leteti iz krajnega šolskega sveta. No, sicer boste pa glede nove šole še dobili odgovor, ki vam bo na vse večne čase zvenel po ušesih.

Napadajo našo hranilnico in obrekujejo njene odbornike, ki so skorej vsi tudi občinski odborniki. Kar izmislijo si kako neumnost, pa jo zatrobijo, kakor šentivški veteranci vsak večer tam pri Mehaču na svoje stare trobente, seveda vse to iz najčistejšega namena: naši domači hranilnici omajati zaupanje. Liberalni obrekljivci! Naša hranilnica ima letošnje leto že 1.400.000 (en milijon in štiristotisoč) kron prometa; stalnih hranilnih vlog je bilo lansko leto vloženih 202.000 K, letos pa je vloženih že 226.000 K, pa še ni konec leta; v dobre namene je v domači fari podarila že nad 2000 K. Sedaj pa vi povejte, če si upate, koliko prometa in koliko vlog ima naša liberalna hranilnica tam na pošti; povejte in pobahajte, če morete, koliko ste že vi razdelili v dobre namene. Če vas bodo pa le še prsti srbili in pa vaš strupeni jezik, bomo pa mi javnosti nekoliko razložili bilanco vaše hranilnice, da bodo ljudje zvedeli, kako liberalci v svojih hranilnicah gospodarite. Vedno smo se držali načela, da naj bodo gospodarske na-

iskali, toda brez uspeha. Ko so pa našli denar, katerega je imel Jakob še precej, namuznil se je komisar in rekel: »Tako, tako!«

Ukradenih biserov pa niso dobili. Sploh so zvedeli od Jakoba jako malo. Vse je priznal. Obsodili so ga zopet na deset let in ga odvedli že v drugič v prisilno delavnico v L...

Ko ga je ravnatelj spoznal, zmajal je nejevoljen z glavo in si mislil:

»No ja, vedno in vedno isto, in ko so odvedli Jakoba, se je razjezil.« Ne pustim se več od tega duhovnika za nos voditi. Kaj bo tak mladič učil nas stare. Ne pozna še sveta. To je zopet dokaz, da se smem zavesti le sam nase.«

Ko je zvedel mladi duhovnik, da so Jakoba zopet privedli, se je močno užalostil. Potem pa ga je dal poklicati.

Jakob je prišel in zamisljen s povesenimi očmi stal pred njim in molčal. Šele ko ga je duhovnik vprašal: »Jakob, ali se je res moralo to zgoditi?« je povzdignil oči in tiho odvrnil: »da, moralo je tako priti.« Tedaj se je vznemoljil velikodušni duhovnik. Ni ga sicer očel, niti besedice mu ni več rekel, obrnil se je, odšel in nič več se ni zanj brigal.

Preteklo je zopet par let. Jakob je štirideset let, pa je izgledal kakor starček šestdesetih let. Zguban obraz je kazal enake poteze, kakor poprej. Hujšal je dan za dnem in nekega dne je umrl. Do konca se je popolnoma zavedal; duhovnik, katerega je prosil, mu je zatislil oči.

Veliko hudega pozna duhovnik v

jetnišnicah, toda ko je umrl Jakob Uršič, so porosile njegove oči solze. Z belim prtom je pognil mrtvecu obraz in odšel k ravnatelju v zasebno pisarno in mu govoril o nesrečnem Jakobu in o njegovih zadnjih besedah, o katerih je želel, da jih pove ravnatelju.

»Njegova žena je bila dobra, toda nekoliko lahkomišelnja. Dopustila je, da ji je dvorjani nek gospodič. Jakob, ki jo je neskončno ljubil, je seveda to opazil. Nekoč jo je posvaril z ostrimi besedami, pa se je takoj kesal, zgrudil se je čez stol in se bridko razjokal. V tistem trenutku je žena pograbila nož in si ga v razburjenosti zasadila v srce. Jakob, ki je bil jako dober človek, je to tako vznemirjalo, da je bil prepričan, da je njene smrti kriv le on. Njegova vest ni prej mirovala, da se je prijavil sodišču in umor prevzel nase. Če preberete zapisnik njegovih obravnav, bodele videli, da je na vsa vprašanja in očitanja — kratkoma molčal.«

Ravnatelj si je pulil brado.

»Toda kaj pa ona tatvina —«

»Tudi biserov ni on ukradel. Mogoče je, da je tat dan poprej Jakoba ukradel čevlje, katere je imel obute, ko je ropal, samo da je napeljal policijo na napačno sled. Verjemite mi, Jakob je bil nedolžen. Kar je izpovedal zadnje uro, to verjamem.«

»Tudi jaz,« je odvrnil ravnatelj; vstal je in ponudil duhovniku roko: »Ljudi spoznati je pač težko« je rekel resno, »zato bodeva v bodoče zopet skupno delovala, kajne?«

En pugovar s klajsterministram.

»Nak! Mejlau! Raj pa spet Belce-bubova stara mater volm za deželnga puslanca, kokr pa tagca kameljona, kokr je Dolfet!« rentau je klajsterministru en štari tam bliz flečkajnarju, ke ja pa na smem vn izdat, zatu ke me je kelnarca prusila, de nej moučim, če le morm.

»De b jest volu enga tagcala, ke je use mukslne napeu, de me je iz leberalnga neizvrševalnga udobra vn spusiru? Nak! Tega ni Buh reku! Kermu se mama za zahvalt, de mama zdej nemšk glediše u Iblan? Kermu? Nubenmu drugmu kokr Dolfet! On je tulk časa ritu in ritu in štenku na use plati, de sa s iblansk nemškutari mislel: pište nas u uh usi Sluveni iz vašmu gle-

dišam uuh! In sezidal sa soja. In zdej ga mama, ke b ga na blu treba. Jest sm že marskej puskušu; biu sm že use sorte: klerekal, sucjaldemokrat, al zdej sm leberalc iz duša in iz jezika, dokler se m kej družga na urajma; al tulk morm pa rečt, de več volarije pa leberalci že douh nisa naredl, kokr sa ja zdej, ke sa Dolfeta za kandedata pustaul. Sevede, dohtar Taučar je feflou u Mestnu dome, de ga je pustaula harmunija za kandedata. Jest b pa le rad vedu, kašna harmunija je bla tu? Sej ga nubedn na mara! Murde je dohtar Taučar mislu »Sluvenška Filharmunija«. No, če je mislu »Sluvenška Filharmunija«, pol nej mu daja pa meskontari iz sojem trumpetam in klarenetam soje štime; mi mu jh pa na dama; mi že ne! Mi lohka naše štime za kej bl pametnga punucama, ne pa, de b tlela za Dolfeta rigal! Mejlau, de ne! Sevede je dohtar Taučar trdu, de ma Dolfè železna vola, de b že za tega vola biu prprau za puslanca. Železna vola, sevede, železna vola. Dolfè pa železna vola!? Mesengaste mežgane ma Dolfè, mesengaste mežgane, pa ne železna vola! Jest na vemi, kua je dohtar Taučar tekat mislu, de je take feflou! Sej je vnder drgač en pametn mužakar in ve, kuku se more sukat, de se kam na zaleti; če se pa že glih kam zaleti, se zna pa tud hitr utrest, kokr gus, de ni mokra.«

»Zdej mama pa že zadost tojga ruguvilleja in čevkajna; zdej dej pa le gmah!« zarežu je naenkat nad menistram, čm rečt: nad klajsterministram

prave, bodisi nasprotne ali naše, v politični borbi nedotakljive. Saj imamo prežalostne izkušnje pri liberalni Glavni posojilnici, pri liberalnem Agro-Merkurju, pri soc. demokratični mizarški zadrugi na Viču. Zato smo sedaj vaša gospodarska društva pustili pri miru, če ste pa vse naše že stokrat oblatili. Vi boste še brskali, bomo pa mi porbrskali tako, da bo na vaši strani strašno zasmrdelo. Upamo, da se razumemo.

Glede občinskih volitev pa pustite vsako upanje, naj splava po Savi tja dol proti hrvaški meji. Že danes vam lahko povemo izid: izvoljeni bodo tisti možje, katere bodo izbrali zaupniki S. L. S. Vi pa boste na dan volitve potepnani, kakor ste bili še pri vsakih volitvah v Št. Vidu, in naj vam pride pomagat tudi sam vaš, od nas penzionirani general. Bodite prepričani, da smo mi boljše pripravljeni, nego se vam sanja.

Idrijske novice.

i Na čisto smo prišli. Po zadnji občinski seji je poročal »Slovenski Narod«, da so dborniki S. L. S. zahtevali, da se prečita pogodba, kakor sta se jo namenili skleniti mestna občina in čitalnica o uporabi prezidanega poslopja čitalniškega. »Prečita se, in klerikalci povesejo dolge nosove. Tudi s to jih je grdo, da, nesramno farbal Oswald. Po tej pogodbi bi plačevala čitalnica za majhno sobo in tri dni v letu 200 K najemščine, sicer pa bi popolnoma odstopila od vseh pravic do poslopja in bi ž njim razpolagala edino občina.« Da bo svet vedel, kdo farba, podamo celo pogodbo. Ta načrt je namreč najtrdnjejši dokaz, da se je šlo naprednjakom z Antonom Kristanom vred, v prvi vrsti le za zabavišče ne vsega ljudstva, ampak samo slojno in strankarsko omejenega kroga. Pristaši S. L. S. so ravno iz tega načrta tako dobro poznali namen graditeljev na občinske stroške, da se niso dali utruditi pri vlaganju pritožb. Poglejmo torej še enkrat, kaj si je izgovorila čitalnica za letno najemnino 200 K, da bo konec prerekanja.

i Načrt najemne pogodbe, sprejet v seji 10. aprila 1908, določa: »§ 1. Mestna občina idrijska, daje vsled sklepa občinskega zastopa z dne 10. malega travna 1908. društvu »Narodna čitalnica v Idriji« v najem v svoji hiši št. 509 v Idriji, ki se namerava prezidati, eno sobo na levem krilu prvega nadstropja, sem spadajoče stranišče ter prostor pod streho za spravljajne društvene opravke, za dvajset zaporednih let, počenši s 1. listopada letos do vstetega vinotoka 1928 za pogojeno letno najemnino po 200 K. — § 4. Društvo »Narodna čitalnica v Idriji« pridržuje si pravico to najemno pogodbo vsak čas enoletno odpovedati, dočim mestna občina idrijska nima pravice do odpovedi tekomo pogojene dobe. — § 5. Mestna občina idrijska se zavezuje dalje prepustiti društvu »Narodna čitalnica v Idriji« brezplačno uporabo vseh pritrilčnih prostorov z opravo vred in galerije v hiši št. 509 v Idriji: a) brez vsake predidode oglasbe dne 2. svečana, dne 26. grudnia in dne 31. grudnia vsacega leta najemne dobe; b) po predidoci enomesečni oglasbi na predpustno soboto ali predpustno nedeljo ali predpustni ponedeljek ali pustni torek, ker ima društvo »Narodna čitalnica v Idriji« pravico prosto si izbrati enega izmed teh dni; c) po predidoci tritedenski oglasbi vsaki dan v letu, ako bi ti prostori ne bili

že oddani drugemu društvu. Vporaba teh prostorov je brezplačna tudi tedaj, če bi »Narodna čitalnica« pobrala vstopnino za svoje priredbe ali odstopila vporabo teh prostorov, kar sme vsedkar brezplačno storiti, kakemu drugemu društvu. — § 6. Kadar namerava »Narodna čitalnica v Idriji« uprizoriti dramatično igro, ali prirediti umetniški koncert, oziroma kako drugo večjo priredbo, in je mestna občina idrijska v smislu predidodega odstava, ka že določila dan uprizoritve ali prireditve, sme »Narodna čitalnica« brezplačno in brez predidode prijave rabiti dvorano za vaje in druge priprave sedem večerov prej od 8. do 12. ure izvzemši sobote, nedelje in praznike. — § 8. Društvo »Narodna čitalnica v Idriji« sme rabiti najete prostore le v svoje društvene namene ter jih brez dovoljenja mestne občine ne sme dati v podnajem. Vzlic temu je »Narodna čitalnica v Idriji« upravičena vabiti k svojim prireditvam v stalno kakor tudi začasno najete prostore nečlane, cela društva, tuje umetnike in sploh kogar hoče. § 10. V varnost dvajsetletnih pravic društva »Narodna čitalnica v Idriji« iz te pogodbe dovoljuje mestna občina idrijska njih vknjižbo pri svojem zemljišču šte. 84. k. o. mesto Idrija. — Iz tega si pa naredi pameten človek vsak svojo sodbo: Če bi obveljala pogodba na podlagi navedenega načrta, bi imel popolnoma vezane roke tudi župan S. L. S. ali katere druge, gospodar v hiši št. 509 bi bila frakarja.

i Škratinka še po malem straši. Šolsko poslopje nameravajo razkužiti. **i Nagle smrti** je umrl šletni učenec Ivan Trpin. Dne 18. oktobra je bil popoldne še čvrst in zdrav v šoli. Domov grede je pričel omahovati ter naglo izgubil zavest. Zvečer je že umrl, najbrž vsled krvavljenja možgan.

i Redno šolo otvorijo na Gori nad Idrijo. Prva učiteljica bo gđč. Leopoldina Podobnik iz Idrije.

i Okolica Terezije-šahta nima nikake stalne podlage. Ves svet se polagoma nagiblje proti jugu in ž njim seveda tudi poslopja ki so na njem. Kopšeto hišo, ki je vsled tega nerabljiva postala, je rudnik kupil in podrl, da se izogne kakim nesreči, pa tudi druga v tisti bližini stoječa poslopja nimajo več prvotne lege; največ pa trpi poslopje Terezije - šahta. Veliko vodno kolo, ki je gnalo sesalke za jamske vode v tem šahtu so ta teden podrl, enako poslopje ki je to kolo obdajalo. Kakor čujemo se bode tudi poslopje šahta samega podrl in šaht ki je nekako 230 m globok, zasulo, tako da bode kmalo tam lepo zdravnan prostor in ne bode nič več spominjalo na kraj, kjer se je marsikaj zgodilo kar šaht obstoji. Letna številka 1738 na poslopu priča, da je služil ta šaht skozi dolgih 173 let svojemu namenu. Leta 1837. je udrila voda na najnižjem delu šahta in je bila jama v nevarnosti, da se ne bode moglo dalje rudo kopati. Ker niso zamogle sesalke pri drugih šahtih množino vode dvigniti, napravil je rudnik v Terezije-šahtu prvi veliki parni stroj za dviganje vode, katerega je kanonik Eržen dne 10. majnika 1838 slovesno blagoslovil. Krog leta 1877 se je v tem šahtu postavil drugi stroj za dviganje vode, ki pa ni bil za rabo. Važno vlogo je imel ta šaht tudi ob jamskem požaru leta 1846. Tudi marsikateri rudar, ki je bil na potu v jamo skozi ta šaht, ni slutil, da je ta pot zadnja zanj. O Terezije - šahtu pa bode potomcem le še zgodovina govorila.

»A veš, kua je kameljon? Ti mende še tega na veš, zatu pa tku naumen guvariš! Kameljon je ena žvau, ke se večkrat spremeni; zatu pa prauma takem ldem, ke spreminaja soj mešlejne, kameljon.«

»No, viš, de vem! Dolfi na spremi na sam soj mešlejne; ampak se vs spremeni in rata kej druga. Ke je na Du-lejnskem kandederu, je biu žvinsk dohtar; zdej ke u Iblan kandedera, je pa placrešpehtar. A ni pol kameljon?« In klajsterminister je tku udaru iz pestjo pu miz, de je tistmu gespude iz ruženem špeglem ferkle u nus udskoču in de se je vs poper iz solcfaslna pu miz raztresu in pu luft razpršu, de je začeu ceu umizje kihati.

»Oho, prjatu! Tku se pa nisma zmenil, de b nam ti tlela zlata kapca pu miz razlivu in nam popr za šnofat dajau! O, ne! Ker s se naplu, ke pejd pa razsejaj. Zraven pa tud ni lepu, de zdej tku čez enga leberalca zabaulaš, ke s vnder sam leberalc. Mal več rešpehta b mou pa že že žihr pred Dolfitam, če glih ga maš u želodce.«

»Jest pred Dolfitam rešpeht?! Pena z luč! Prsmode sa bli tist, ke sa ga naredi za placrešpehtarja; tu jest rečem; velike prsmode.«

»Kašne prsmode? Sej ga je ja sam Ivan Hribar naredu za placrešpehtarja.

Državni zbor.

Dunaj, 20. oktobra.

Italijanska fakulteta.

Stara nemška pesem je, da nenemški narodi v Avstriji ne potrebujejo, pa tudi ne smejo dobiti srednjih in visokih šol. Uradni jezik naj je nemški od Podvolicke doli do Kotora in od Sereeta do Bregence, potem tudi niso potrebni nenemški uradniki, ker morejo Nemci zasesti vsa uradniška mesta. Zato nemška nestrpnost vse nenemške šole, osobito pa univerze imenuje tovarne za uradnike, ki delajo le na potje in škodo nemškim sinovom. Ako tem zelencem pomoliš ustavo pod nos, pridejo tukaj z obrabljeno frazo, da nemški rod s svojimi davki vzdržuje tuje jim narode, ki so daleč zaostali v kulturi. Nemška posest je seveda vsak kos zemlje, koder je kedaj počival nemški hribolazec ali stikal za naravnimi zakladi »pruski žolnir«. Kultura je itak samo nemška, torej so odveč sploh vse nenemške šole, quod erat demonstrandum.

V teh ozkih mejah kulturnega obzorja sta se prekucovala današnja dva nemška govornika dr. Erler in dr. Schürf. Dr. Erler, katerega mati je bila italijanske krvi, je že iz prejšnje dobe znan kot najodločnejši nasprotnik med Nemci italijanski pravni fakulteti. Danes je z vso srditostjo odganjal italijanske sršene, ki so mu med govorom silili v redke lase in goste besede. Najnadležnejši je bil dr. Gentili, ki se je Erlerju postavil za hrbet in vedno sikal in žvižgal, kakor žejen komar. Italijani trdijo — izvaja Erler —, da štejejo nad 700.000 duš. To pa ni res, ker se Ladinci, ki jih je do 100.000, sami ne prištevajo med Italijane, in je med Lahe vpisanih najmanj toliko oseb družih narodnosti. Avstrijski Italijani sploh nimajo vzroka, da bi se pritoževali. Na Francoskem je nad 600.000 Italijanov, ki nimajo nobene univerze, srednje ali ljudske šole. Na Ogrskem je nad 2 milijona Nemcev, pa nimajo svoje univerze. V Rusiji je nad milijon Nemcev in v Ameriki celo nad 8 milijonov, pa nimajo visokih šol. Ti Erlerjevi argumenti proti italijanski pravni fakulteti so seveda naravnost smešni, plod skrajne nestrpnosti. Težko pa mu morejo Italijani ugovarjati, ako se sklicujejo na svojo kulturo. Istina je, da ima italijanski narod v svoji celoti staro in slavno kulturo. Italijanska pravna fakulteta v Avstriji pa je namenjena le za avstrijske Italijane, ki pa se ne morejo ponašati s klasično kulturo, ako Oberdanki e tutti quanti niso cvet italijanske kulture v mejah črnožoltnih mejnikov. Sicer pa se je dr. Erlerju bralo na licu, da je resen njegov odpor proti Italijanom, dočim je govor dr. Schürfa vzbujal le posmeh in pomilovanje. Govornik je še mlad in v spominu in krvi so mu še »govorance« radikalnih nemških buršev, mej katerimi morda še danes prvači. Zvijal se je in fantoval, kakor junak v burki na odru. Vzbujal je s svojimi tiradami o nemški kulturi, posesti in davčni sili veliko posmeha in živahnih ugovorov. Pritrjeval mu je z gromčim glasom poslanec tevtoburških junakov orjaški V e d r a, ki pa se je rodil med moravškimi Hanaki.

Pomilovanja pa ni vreden toliko mladeniško za Germanijo navdušeni dr. Schürf, kakor nemško-narodna zveza, katere član je. Nemško-narodna

zveza se smatra in povečuje sama kot jedro bodoče delovne in vladne večine. Kdo pa naj se veže in brati s tako stranko, v kateri prevladuje najstrupejši narodni sovražnik? Danes smo bili priče, ko so se zmerjali in psovali nositelji nemške in laške kulture. In taka stranka, v kateri nosijo zvonce Wolf, Hummer, Schürf in drugi, naj je glavna opora bodoče vlade! Vprašanje italijanske pravne fakultete je, kakor vse kaže, ona čer, ob kateri se utegne razbiti splav nemško-narodne zveze. Dva dni so možje klubovali in se posvetovali o stališču nasproti italijanski fakulteti. Poslanci dr. Steinwender, dr. Stölzel in dr. Sylvester so svarili in rotili tovariše, naj ne pretrgajo zveze z Italijani in ne zapro prelaza v vladno večino. Ako je zveza zopet preglasovana, morala bode v opozicijo, kar pa ni prijetno in dostojno za možje, ki so navajeni vladati. Dr. Stölzel je predlagal, naj se klubovo vprašanje odloži do razprave in glasanja v odseku, ki bode gotovo šele po novem letu. Ta predlog pa je bil z 28 proti 20 glasovom odklonjen. V torek bode zveza glasovala o Erlerjevem predlogu, da mora zveza glasovati proti italijanski fakulteti in da je to glasovanje klubovo vprašanje. Naj torej v torek pri formalnem glasanju v nemško-narodni zvezi zmaga Steinwenderjeva ali Erlerjeva struja, v vsakem slučaju zvezi preti kriza. Izstopiti bi moral iz zveze ali Erler s svojimi radikalnimi tovariši ali pa Steinwender s svojimi elastiki. Ako zmaga Erler, potem si bode moral baron Gautsch ali njegov naslednik drugod polskati težišče za bodočo večino. Vprašanje italijanske pravne fakultete je postalo velevažno in merodajno za bodoči razvoj parlamentarnih razmer in sestavo nove vlade.

Dr. Erlerju je odgovarjal tržaški poslanec dr. Gasser, ki je precej spretno zavračal protivnika. V enakem zmislu je prečital ital. soc. demokrat Oliva iz Trsta daljšo spravljivo razpravo, kateri bi tudi mi pritrjevali, ko bi bila izraz mnenja vsega italijanskega prebivalstva. Dokler pa Slovenci v Trstu ne dobe niti slovenskih ljudskih šol, so vse take izjave gola hinavščina.

Naučni minister grof Stürgkh je seveda zastopal vladno stališče, da imajo Italijani v vsakem oziru pravico do pravne fakultete. Isto pravico je priznal tudi Slovencem in Rusinom, pa jim namignil, naj še nekaj časa počakajo. Tudi proti grofu Stürgkhu je rohnel neizogibni Vedra.

Češki agrarec Dürich je govoril za drugo češko univerzo v Brnu.

Dr. Jankovič je pri tej priliki v imenu slov.-hrvaškega kluba jedrnatno utemeljil potrebo slovenskega vseučilišča. Zahteval je, da se osnuje slovensko vseučilišče kot kulturno središče, ki naj oživljuje vpliva na jugoslovanska stremjenja. Dokazoval je gibčnost in sposobnost slovenskega jezika za vse pojave znanstvenega življenja. Hrvatski tovariši zahtevajo priznanje izpitov na zagrebškem vseučilišču, mi pa svojo univerzo v Ljubljani. Italijanska zahteva je opravičena, neopravičena pa postane, ako se istočasno kratijo enake pravice slovenskemu narodu. (Živahno pritrjevanje.) Italijansko vseučilišče neizmer-no udrdi italijanske pozicije in v isti meri škoduje interesom slovenskega in hrvatskega naroda. Italijani so sploh strastni nasprotniki slovenskega in hrvatskega šolstva, kar dokazujejo v Trstu, Gorici in Istri. Ako dobe še univerzo, bila bi v njih rokah nevarno orožje za Jugoslovane. Govornik odločno protestuje, da se vseučiliška vprašanja izrabljajo v politične namene. Bodočnost slovenskega naroda in njegov kulturni razvoj zahtevata, da z vso odločnostjo zahtevamo ustanovitev slovenskega vseučilišča. (Živahno pritrjevanje.)

Govoril je danes še dr. S e s a r d i č, član našega kluba, ki je utemeljeval že znano zahtevo glede izpitov na zagrebškem vseučilišču.

Koncem seje je še dr. Dulibič kot predlagatelj grajal popustljivost avstrijske vlade nasproti ogrski glede dalmatinske železnice. — Prihodnja seja v torek.

»Mentor«. 1911/12. IV. letnik, zvezek 1. Vsečina: Naš literarni klub. (Ksaver Meško.) — Med Tunskim in Brienškim jezerom. (Prof. Fr. Pengov.) — Svetovne uganke. (M. Štular.) (Dalje.) — Paberki iz kemije. (Profesor Fr. Pengov.) — Ob Adriji . . . (Nedin Sterad.) — Literarni pogovori. (Profesor L. Arh.) — Navod za šahovo igro. (Andrej Uršič.) (Dalje.) — Drobiž: Uganka za zemljepisce. — Rešitev zemljepisne uganke v 12. štev. lanskega leta »Mentorja«. — Uganka. — Ob začetku šolskega leta. — Friedrich Wilh. Weber. Nevarnost acetilena.

en bi druben gespud, ke gleda, kokr de b se za Krimam bliskal, pu konc pa gre, kokr de b lener pužeru. »Kdu u pušlušu tlela te toje flauze? Če nečeš Dolfeta volt, pa ga pust. Zavle toje štíme še na u šou petlat!«

»Kdu ve? Use je mugoče. Puglej Plutuga Mihata, kuku se je on pukonc nosu, prou kokr de b blu ud Belgrada pa du Iblane use negau. Pa ga zdej puglej, kuku hod zdej puhleun iz tista štanga usak večer štacuna zaperat. Čluvek se use lohka prpeti! Mugoče je tud, de u iz časama še tista štanga za štacune zapirat zamejnu iz prekla za mestne lahterne pržizat. Kdu ve, kaj ga še use čaka. Pa Plutu Miha ma neki u glau; lohka rečem, de ma več u glau kokr u pristošine; Dolfe pa prou nč. Na jezik ma marskej, ja, na jezik; ampak pol viši gor nad jezikam pa nima tulk, kulker je za nuhtam črnega. Kua u tak kameljon!«

»Ti, zdej pa le jejni! Rec mu kar češ, prou use mu žiher rečeš, ampak kameljon pa ne; tega pa ne; tega pa ne! Dolfe ni kameljon! On je ud nekdi leberalc in u ustou leberalc; začeu je klajsterministra šimfat en druh gespud iz ruženem špeglem.

»Kdu pa prau, de Dolfi ni leberalc? Leberalc je; ud nekdi je že leberalc; ampak kameljon je pa use glih!«

ta druh sa pa sam pukimal, kokr sa punavad h usak reč ubčinsk svetniki pukimal, kar je Hribar naprej prnesu.«

»No, viš; zatu je pa tku!«

»Rec kar čš in nej u kokr če; Idem se pa le kouče, saj leberalcem se kouče pu Hribari in pu prejšnem ubčinskem svete.«

»Na bod no sitn! Kermo leberalce se kouče pu prejšnem ubčinskem svete? Puvej na kermu! Tistem šterem lintvernem, ke čepeja kokr pušast na ush štereh vogleh jubelejskega musta je mal doučas pu Hribari, de zdej ud douzga časa zdehaja in se ubnašaja tku naspudoben, de puštenem Iblančanem jezike kažeja; drugmu pa u cel Iblan ni nč za Hribarija in prejšne ubčinske svetnke. Le tulk laž, de uš lohka shaju, več pa nekar.«

»Jest, de lažem! Še enkat rec, de lažem, pa uš tku fliknu vn iz štarije, de s uš use kusti pulomu. Veš, tojeht nast mama že zadost! Ta nar bi pametn u, če se iz lepa zgebiš; sej mende nis naredu kuntrakta, de te morja usak teden iz kašne štarije vn lifrat.«

Kaj se je potli zgudl, pa neče puvedat

Boltatu Pepe iz Kudeluga.

Odkod imena mnogo rabljenih tujk?

Bojkot. Ime irskega lorda iz XVIII. stoletja, ki so se ga njegovi kmetje in najemniki vsled strogosti ogibali.

Linčati. Izvira od severo-ameriškega sodnika Lynch, ki je živel koncem XVII. stoletja.

Silhueta. Obsovražen francoski finančni minister leta 1757.

Lloyd je bil posestnik kavarne, v kateri so gospodarji ladij pogosto sklepali trgovske pogodbe.

Šovinizist. Razborit veteran Nikolaj Šavin iz Rocheforta, ki je bil znan radi svojega navdušenja za Napoleona.

Sandvič. Obložen kruh, ki si ga je pustil lord Sandwich prinesiti v parlament, da bi mu ne bilo treba iti k kosilu.

Fijaker. Tako se je imenoval izumitelj sedanjih fijakarskih vozov; stanoval je v Parizu.

Majolika. Na otoku Majorka najprej uporabljena posoda iz porcelana.

Bajonet je mesto, v katerem se je orožje istega imena iznašlo.

Gobelin je preproga, ki sta jo najprej tkala brata Gobelin v Parizu.

Mavzolej je od kralja Mausolos svoji ženi postavljeni stebričasti grobni spomenik.

Kanibal je nastal iz Karibov, to so bili prebivalci in ljudožrci karibiških otokov.

Baldahin je v Bagdadu izdelana težka svila.

Basta t. j. dosti! Ime je od generala Basta, ki je zaklical svoje ime, ko se ga je prosilo, da naj pomilosti obsojence. S tem je pokazal, da kar podpiše, ne prekliče več.

Pismo iz Budimpešte.

16. okt. 1911.

Včeraj se je vrnil iz Dunaja min. predsednik Khuen Hédervary, kjer je bil sprejet od cesarja v avdienci. Tukajšnji listi povdarjajo, da se parlamentarna situacija ni prav nič spremenila. Posebno povdarjajo nasproti dunajskim časopisom, da ne misli noben resni faktor v monarhiji na to, da bi se brambena predloga, radi katere traja že mesece v tukajšnjem parlamentu obstrukcija, nazaj potegnili. Kombiniralo se je, da bo prišla z novim vojnim ministrom nova brambena predloga, v kateri se bodo povišale denarne zahteve, dveletna vojaška službena doba pa bo izginila.

V ponosni hiši ogrske državne zbornice divja še vedno obstrukcija. Predsednik zbornice Berzeviczy si sicer prizadeva, da bi napravil med strankami kompromis, je pa malo upanja, da se bo ta akcija posrečila.

Min. predsednik je prinesel seboj cesarjevo imenovanje novega trgovskega ministra Ladislava Beöthyja. Pet mesecev niso imeli Ogrski trgovskega ministra, danes so ga dobili. Današnja seja državne zbornice se je pričela, kakor navadno ob ponedeljkih, precej pozno. Poslanci so začetkom seje z glasnimi eljen klici pozdravili poslanca Beöthyja kot novega trgovskega ministra. Kakor se zatrjuje, živila ta mož zaupanje pri vseh strankah. Je liberal in velik prijatelj Štefana Tisza. Pravijo, da je tudi izvrsten govornik.

Borza dela pod vtisi druginje in pomanjkanja denarja. Poročila iz Turčije in Italije borzijance strašijo. Zanimivo je, da so budimpeštanski borzijanci do podrobnosti vveljavili v kupčijske razmere pri nas na Kranjskem. Med vsemi veletrgovci na Kranjskem igra najvažnejšo, zelo vgladno vlogo, na tukajšnji borzi podjetje Vinko Majdiča v Kranju. Najživahnejša in najbolj interesantna hiša v celi Budimpešti je brezdvomno borza. Tu je življenje kot na največjem sejmu. Zanimivo je opazovati žide. »Kšeft«, pa samo »kšeft«, pa naj se podira svet krog njih.

Orfeji in kinematografi, pa druga zabavišča so v Budimpešti tako prenapolnjena, da kličejo časopisi varstveno policijo na pomoč. V kraljevi operi gostuje Burian v Wagnerjevih operah. Poje italijansko. Ogrji ne kažejo posebnega navdušenja zanj, dasi je obisk opere zelo dovoljen. V ložah se vidno dolgočasijo grde židinke v svojih modernih z dragocenostmi neokusno preobloženih toaletah. Po parterju pa strašijo gigli z monokli in v belih rokavicah. Življenje in promet po mestu je daleč za Dunajem.

Parlament, borza, kraljevi grad, mostovi, nekatere nove stavbe, to je vse, kar je v Budimpešti vredno pogledati. Čudovito lepa pa je nova cerkev bazilika. X.

: **Naročajte „Slovenca“** :

Poroka v vladarski rodbini.

Danes sta bila v Schwarzaau poročena nadvojvoda Karol Franc Jožef, bodoči avstrijski prestolonaslednik, in princezinja Cita Parmška. Papežev majordomus Bisleti je prišel iz Rima v Schwarzaau, da ju poroči. Po poroki je mlademu paru izročil papežev blagoslov in nevesti Citi dar Svetega Očeta podobno Izveličarja v prekrasnem okviru. Slavlja sta se udeležila avstrijski cesar Franc Jožef in saksonski kralj, kakor tudi nadvojvodinje, nadvojvode in saksonski principi. Splošno pozornost je vzbujal parmski princ Ksaver, ki se bori v vrstah portugalskih monarhistov, a se mu je dovolil petdnevni dopust, da se udeleži poroke svoje sestre, bodoče avstrijske cesarice. Princ Ksaver odpotuje že danes zvečer po poročnih slavnostih nazaj na Portu-

galsko. Prebivalstvo v Schwarzaau je priredilo visoki nevesti velikanske ovacije. Zlasti lepa je bila ovacija, ki jo je priredila šolska mladina. Slavlja se je udeležilo nad 1000 učencev in učenk, ki so zapeli v grajskem parku več pesmi. Ženin in nevesta sta se ljubeznjivo razgovarjala z otroci. Schwarzausko prebivalstvo je priredilo tudi nevesti in ženinu na čast sijajno bakljado, ki se je udeležilo 40 županov okraja Neunkirchen. Bakljado je zaključil umetni ogenj v grajskem parku. Aviatik Warchalowski se je pa 19. t. m. zjutraj pripeljal po zraku v Schwarzaau, kjer je izročil poročno darilo ženinu in nevesti. Nadvojvoda Karol Franc Jožef, ki je zdaj ritmojster 7. dragonskega polka, postane kmalu major v nekem praskem pehotnem polku. Nastanil se bo kmalu po poroki v Pragi.

Revolucija na Kitajskem.

VODJA KITAJSKIH VSTAŠEV.

Iz življenja Šunjatsena.

Nekega poletnega večera — od tega je že par let — se je sprehajal v londonskem Hyde parku evropsko oblečen Kitajec. Komaj se je za nekaj korakov odstranil od množice, že se mu približa drug Kitajec, ki mu je sledil in ga mimogrede sune. Takoj se je med obema razvil prepir. Naenkrat pa pristopi še pet drugih rojakov, ki so oba moža obkolili. Predno se je moglo dognati, kaj se je dogodilo, sta že bila pahnjena v to pripravljen voz, ki se je naglo odpeljal proti kitajskemu poslanstvu.

Mož, ki je bil na tako nenavaden način od sorojakov vjet, ni bil nihče drugi kot znameniti vstaš Šunjatsen. Kitajski poslanik je dal nevarnega moža, ki je že več let vodil kitajsko revolucijo, ujeti, da bi ga s prvim vlakom odposlal na Kitajsko. Toda kitajski poslanik je delal račun brez krčmarja; v tem slučaju brez angleškega zunanega urada. Šunjatsen je bil zaprt dvanaest dni. V tem času pa se mu je posrečilo poslati pismo do prijatelja, ki je posredoval pri angleški vladi; ta je pa Kitajcem dokazala, da vladajo na Angleškem drugi pojmi o osebni svobodi kot pa v Kitaju in revolucionarja oprostila.

Šunjatsen je takoj nato izginil v Ameriko. Znal je tamošnje bogate Kitajce pridobiti za svojo idejo in je nabral med njimi večje svote za revolucionarni fond. Baje je nabral 12 milijonov kron. Kjerkoli se je pojavil, so mu sledili vladni agenti, ki so ga po močeh ovirali pri njegovem neumornem delovanju. Pri tem je pomagala Kitajcem tudi japonska vlada. Ko je prišel v domovino je nadaljeval svoje nemirno življenje pod imenom dr. Takano.

Leta 1907 je predaval v Tokio na univerzi pred mnogoštevilno zbranim občinstvom. V govoru je lahko razumljivo in z gorčo prepričevalnostjo razlagal cel program revolucionarne stranke na Kitajskem. Takoj uvodoma je izjavil Šunjatsen, da je prvi namen revolucije, da se vpelje republikanska ustava. On namerava uveljaviti social-

ne reforme, preosnovo javnih uradov in armade, predvsem pa hoče dati Kitajsko Kitajcem. »Prvo bo,« je rekel, »da bomo pregnali dinastijo Mandžu, ki je največja sovražnica našega kitajskega plemena.«

Francoski pisatelj Jean Rhodes ga je srečal leta 1907 v Hanoju. Revolucionar je stanoval v neki skriti hišici pod tujim imenom. Rhodes ga označuje kot 40letnega moža, ki še izgleda mladeniško, evropsko oblečen, kratko ostrižen in bolj podoben Japoncu kot Kitajcu. Ima izraz nenavadne enerģije. Rhodes ga je vprašal o stanju revolucionarnega gibanja. Šunjatsen je takrat odgovoril: »Ugodni trenotek še ni prišel. Veliko gibanje se ne bo pričelo na jugu, temveč v sredini države.« To nam tudi dogodki zadnjih dni potrjujejo.

Šunjatsen, ki se je zadnje mesece zopet mudil v Ameriki, je na potu v svojo razburjeno domovino. Gotovo je zopet nabral med svojimi rojaki velike svote. Pripomniti moramo, da živi v Ameriki le malo Kitajcev, toda ti so vsi dobro situirani. Mnogo zaslužijo kot kuharji, trgovci ali lastniki zloglasnih hiš. Živijo kljub svojemu bogastvu zelo priprosto. Imajo večinoma le dve obleki, jedo skoro sam riž in ne poznajo drugega luksusa kot opijevo pipo.

V New Yorku ima Šunjatsen intimnega prijatelja, nekega Mr. C. S. Gunna, ki je zakladnik družbe Young China, ki tudi natančno pozna kitajske razmere in pravi, da izmed 426 milijonov Kitajcev simpatizira z revolucionarnim gibanjem gotovo 400 milijonov. Zanimivo je, da je Šunjatsen — kristjan.

Kako je Šunjatseu pripravil revolucijo. Revolucionarna organizacija.

Glavni tabor sedanjih revolucionarjev je bilo po poročilih dobro informiranih londonskih listov mesto Canton, koder je obstajal klub »Mlade krvi kitajske«, v katerem so se zbirali v Evropi izučeni kitajski inteligenti. Varovala se je absolutna tajnost, da bi vlada ne prišla na sled zaroti. Naloga voditeljev je bila, da vsak zase pripravi vstajo ene provincije (vseh kitajskih provinc je 18). To je bilo tem lažje mo-

goče, ker uživajo province vsaka veliko avtonomijo. Poleg te organizacije, ki je tvorila nekak generalni štab, je obstajalo društvo »Čete smrti«, ki je bila sestavljena iz najradikalnejših pristavev Šunjatsena. Ta organizacija je hujskala ljudstvo in je bila od Šunjatsena nekako neodvisna, ker ni on odobral njenih radikalnih sredstev. Vzela si je za vzgled nekako ruske teroriste. Pridigovala je smrtno sovraštvo tujim tatarskim dinastiji in izvrševala politične umore. Tako je že letos ta organizacija dala umoriti tatarskega poveljnika pekinske gubernije in generalgubernatorja pekinskega; njene čete so oblegale in skušale zažgati palačo podkralja ter je uprizorila poizkušeni atentat na admiralu Su-Cuna.

Toda tudi vlada je imela svojo protiteroristiško policijo, ki je teroriste zasledovala. Zaprla je nebroj teh atentatorjev, tako da kantonsko sodišče ni vedelo, kam bi dejalo arestante in je izpuščalo navadne zločince, da najde prostora za politične.

Financiranje revolucije.

Medtem je Šunjatsen, potem ko je člane svojega generalnega štaba razposlal v vse provincije in vsakemu povelj posebno nalogo, odšel v Evropo, da dobi za svoje podjetje denarja. Prišel je v London preoblečen, kakor je hodil že svoje čase. Sicer je bil že od kitajskih bankirjev dobil zdatnih sredstev, toda manjkalo mu je 500.000 dol., to je 12.500.000 kron. Te naj bi mu dali na razpolago znani londonski bankirji. Nato se je podal v Ameriko. Garancijo so prevzeli med drugim zanj kitajski milijonarji v Bankoku, Sijamu, Singapurju in trije lastniki rudnikov v Malaki. Njihova garancija je bila vredna krog 20 milijonov dolarjev. Te njegove operacije so avtentično dokazane po njegovih pismih.

Vojni načrt Šunjatsena.

Šunjatsen je seveda pri svojih poizkusih pridobiti posojilo v Londonu in Ameriki moral razkriti svoj strateški načrt. Šunjatsen je iz New Yorka nekemu londonskemu velikemu finančniku potem pisal nekako sledeče:

Na novo osnovane divizije cesarske armade južno od Jancekiana se večinoma rekrutirajo iz revolucionarjev in so večinoma od revolucionarjev poveljevane. Štiri divizije v mestih Vuhan, Hankov in Nankin so popolnoma našega mišljenja in obstoji z njimi že dogovor. Vladi udanih je bilo svoj čas sedem okoli Pekina zbranih divizij, katere je bil svoj čas osnoval znani reformator Juanšikaj. Ko pa je vlada tega moža pregnala, se je tudi zvestoba teh čet omajala. Čeprav med našimi štirimi divizijami in temi sedmimi ne obstoja nikak dogovor, smo prepričani, da se severne divizije za Mandžu ne bodo zavzele. Sicer pa obstoja ena divizija v Mandžuriji, katero poveljuje revolucionarni general, imamo torej pet zanesljivih divizij za sabo. Kar se tiče mornarice, z njo sicer nimamo dogovora, treba nam je le nekaj denarja, da tudi tukaj uspejemo. Veliko pomorščakov je revolucionarjev. Kar se tiče provinc, so vse južne za revolucijo zrele, zlasti provincija Kvantun, Kvansi in Hunan. Šunjatsen je informiral londonske finančnike tudi o tem, kako hoče varovati tujce. Šunjatsen je pa pogajanja z londonskimi bankirji prekinil, ker je bil dobil za omenjeno garancijo denar v Kaliforniji.

Proklamacija vsašev.

Voditelj kitajskih vstašev Šunjatsen je izdal na kitajsko ljudstvo sledečo proklamacijo:

Mi, državljani iz cele Kitajske, v boju zoper vladno Mandžu, imamo namen strmoglaviti samoderžavo tatarskega nasilnika in storiti konec sedanji korupciji avtokracije, ter hočemo na njeno mesto postaviti republiko. Naš namen pa je tudi stopiti v najožjo zvezo z vsemi prijateljskimi narodi, da vzdržimo svetovni mir in pospešujemo napredek celega človeštva. Izjavljamo zato sledeče:

I. Vse pogodbe, sklenjene med vlado Mandžu in katerimkoli narodom pred današnjim dnem, se bodo vzdrževale, dokler zapadejo.

II. Vsako tuje posojilo ali indemnitet, sklenjena od vlade Mandžu pred današnjim dnem, se bo pripoznala brez kake premembe terminov in izplačevala od pomorskih carinskih oblasti kakor dozdaj.

III. Vse koncesije, dovoljene od vlade Mandžu kateremkoli tujemu narodu pred današnjim dnem, se bodo spoštovale.

IV. Vse osebe in imetje kateregakoli tujega naroda v pokrajinah, zasedenih od državljanske vojske, se bo ščitilo.

V. Vsa pogajanja, vse koncesije, kot posojila in indemnitet, sklenjene med vlado Mandžu in katerimkoli tu-

jim narodom za tem dnem, se ne bodo pripoznale.

VI. Vse osebe kateregakoli naroda, ki se bodo postavile na stran Mandžu proti državljanski vojski, se bodo smatrale za sovražne.

VII. Vsakršno vojno blago, naj dohaja vladi Mandžu od kateregakoli tujega naroda, se bo konfisciralo.

Sun-Jat-Sen.

Najnovejše vesti.

Angleški konzul v Kiukiangu je brzojavil v Šangaj, da trde revolucionarji, da so priporili v Hankavu veliko zmago. Tudi Reuterjev urad poroča 19. t. m., da so revolucionarji zmagovali. Drugo v London došlo poročilo pa poroča ravno nasprotno, da so bili revolucionarji v odločilni bitki poraženi. Nasproti revolucionarjem je stalo 40.000 cesarskih vojakov. Bitka je bila huda. Revolucionarji so se hrabro borili. Cesarske čete so se morale večkrat umakniti. Odločitev je padla po navalu. Cesarski vojaki so popolnoma obkolili Hankav. Revolucionarji so izgubili 2000 mož. Dunajska »Zeit« pa poroča iz Šangaja: Trdi se, da so bile vladne čete pred Hankavom popolnoma poražene in da so jih pognali vstati v beg. Begunci iz Hankava pripovedujejo strašne podrobnosti o porazu Mandžancev. V Hankavu so vsakega Mandžua, tudi ženske in otroke, ki so ga dobili v roko, neusmiljeno umorili in jih neusmiljeno mučili.

Italijansko-turška vojska.

Lahi pred Bengazijem. Turki se hrabro branili.

V Rim dohajajo poročila, po katerih naj bi bili Turki šestkrat preprečili izkrcavanje Lahov. Streljanje turških topov na bojnih ladjah je ostalo brezuspešno, ker so morale ostati predaleč na morju, da ne obtiče na peščenem obrežju in jih ne zadenejo turške kroglice. Laška cenzura je potlačila vsa brzojavna poročila. Trdi se, da so ustanovili Lahi črni kabinet, v katerem odpirajo pisma, da lahko zaplenijo ne ljuba jim pisma. Tudi v Milanu se veliko govori o boju pri Bengaziju. Splošno se naglašja, da so morali imeti Lahi pred Bengazijem znatne izgube, ker se nič ne poroča o njih. Časnikarji se operacij proti Bengaziju niso smeli udeležiti. Arabci zavzemajo Lahom sovražno stališče. O bojih pri Bengaziju poroča rimska »Agenzia Stefania«: »Dne 18. t. m. se je pripeljal pred Bengazi drugi oddelek laške ekspedicije. Transportne ladje je spremljalo več laških bojnih ladij. Admiral Aubry je pozval mesto, da naj se takoj uda. Turške oblasti so pa odklonile predajo, nakar jim je admiral dovolil radi viharnega morja odlog do 19. t. m. ob 6. uri zjutraj. Morje je bilo celo noč nemirno, vlekel je močan veter, tudi je deževalo. Ker se je zdelo proti jutru, da se bo vreme izboljšalo, so pričeli Lahi obstreljavati utrdbe, kar ni dolgo trajalo, nato so pa izkrcali eno mornariško stotnijo in regularne vojske. Ko so se laški vojaki izkrcali, so jih sovražniki živahno napadli. Lahom se je posrečilo, da so odbili sovražnika. Polagoma so izkrcali Lahi na obrežju Giuliana 4000 mož, dasi so se Turki, ki so jih podpirali Arabci, hrabro borili. Boj, ki se je pričel dopoldne okoli 9. ure, je trajal še zvečer ob solnčnem zahodu. Proti večeru, ko je solnce zahajalo, so Lahi sijajno odbili sovražnika in z »občudovanja vredno bravuro« napadli vojašnice in kraj Sidi Hussai. Zvečer so Lahi izkrcali vse svoje vojske in prenočili v zasedenih postojankah. Ker je nastopal del Arabcev sovražno proti Lahom, so Lahi dne 20. t. m. bombardirali južni del mesta, a oddali so le omejeno število streliv. Položaj se je za Lahe vedno izboljševal. V Benghazi se pošiljajo nove vojaške čete.« — Včeraj zjutraj torej Lahi se niso bili gospodarji mesta Benghazi. Laško uradno poročilo »Agenzia Stefania« je pa tudi jako previdno sestavljeno.

Lahi pred Derno.

Lahi so pričeli, kakor se poroča iz Pariza, 16. t. m. obstreljevati Derno. Viharno morje je pa preprečilo izkrcanje. Iz Rima došlo poročilo jako bombastično pripoveduje, da je došla na laške bojne ladje arabska deputacija, ki je prosila, da naj Lahi ne obstreljavajo mesta, češ, da je v mestu le nekaj turške pehote z nekaterimi topovi. Lahi so nato pozvali Turke, da naj se mesto uda, a trije Turki, ki so bili na laški ladji, so odklonili predajo. Turki so ne nato vrnili v mesto, vendar so Lahi bombardirali utrdbe in vojašnico toliko časa, da so jih porušili. Lahi so nato odpošlali v šalupah vojske, da zasedejo mesto, medtem so podvojili obstreljevanje. Šalupe so se sicer izkrcale, dasi so Turki streljali iz pušk na

Središče revolucije na Kitajskem. — Zemljevid Hankava, Vučanga in Hanjanga.

Lahe, a ker je bilo morje viharno, so Lahi pozvali vojske nazaj na brodovje. Vihar, ki je divjal bodoči dan, je preprečil vsako operacijo. Dne 18. t. m. se je končno posrečilo Lahom, da so zasedli mesto z eno stotnijo, a ostale čete so izkrcali šele 20. t. m. Lahi so se v Derno močno utrdili.

Položaj v Tripolisu.

»Corr. d'Italia« poroča, da je laško poveljstvo razglasilo v mestu Tripolis vojno stanje in sestavilo vojno sodišče. — To suho poročilo dokazuje, da niti prebivalci mesta Tripolis niso Lahom tako naklonjeni, kakor so ti prvotno bobnali v svojih poročilih. Iz Carigrada se pa poroča, da se bijejo med Lahi in Turki vedno bolj. Lahe, ki so prodirali proti Džebel-i-Garbi, so Turki prisilili, da so se morali umakniti nazaj v svoje taborišče Zioare. Iz Carigrada se tudi poroča, da je turška vlada prebivalstvu Tripolitanije naznanila, da je postal Feti bej začasni vali Tripolitanije. Poslanec Benghazi, Setvan, pismeno poroča, da so Senuzi, močni 14.000 mož, že odkorakali, da nastopijo proti Lahom v notranjem delu Benghazi. Glavno taborišče Senuzijev se nahaja v Hafedu, predvsem pa hočejo braniti Hasr Salam. Drugi del Senuzov pa ojačuje regularne turške bataljone, ki prodirajo proti Tripolisu. Carigranski listi tudi poročajo, da prodira glavni rodu Fezan s 10.000 vojski proti Tripolisu, da se združi s turškimi vojski.

Laško brodovje v Egejskem morju.

Ker križari laško brodovje v Arhipelu, je dobilo v Dardanelih zbrano turško vojno brodovje povelje, da naj odpošlje štiri torpedovke v Mytilene.

Vojna nevarnost na Balkanu. — Turčija pristopi neki zvezi velevladi?

Naš uradni brzojav poroča iz Carigrada, da je turški veliki vezir v tajni seji turške zbornice dne 19. t. m. izvajal, da ne gre zgolj za Tripolis, marveč da gre prav za prav za orientalsko vprašanje. Turška vlada upa, da sklene z gotovimi političnimi, geografičnimi in gospodarskimi koncesijami entente, s katerimi se bo rešilo tudi vprašanje Tripolisa v smislu, ki odgovarja koristim in pravicam Turčije. Ko so ga pozvali, da naj poda pojasnila, je izjavil, da to stori zgolj, če garantira zbornica za to, da ostane tajno, kar bo povedal. Končno je izjavil, da je dobil zunanji ministri brzojavko, po kateri se bliža na Balkanu nevarnost zapletljave in je zahteval, da se mora v dveh dneh rešiti kabinetno vprašanje. Obilubil je strankam, da bo čez pol meseca nekoliko izpremenil vlado. »Tanin« pa poroča, da se Turčija tajno pogaja o vstopu v neko skupino velevladi.

Ruska mobilizacija ob avstrijski meji.

Iz Varšave se poroča: Varšavski generalni gubernator Skalon je odpoštoval v Lonco, da inspicira, če se mobilizacija v redu izpeljuje.

Makedonski orožniki proti kristjanom.

»Seccolo« poroča iz Plovdiva: Makedonska žandarmerija je povzročila velike izgube proti kristjanom. Turki brezobzirno iztirjavajo davke in zaplenjujejo celo neobhodno potrebno premoženje.

Major Fridolin Kavčič.

Znani vojaški list »Dancers Arme-Zeitung« prinaša o našem znanem rojaku majorju Fridolinu Kavčiču jako laskav članek, katerega tu prinašamo.

Navaden častnik pri naši pehoti naj služi enkrat za vzgled, koliko inteligence in delovnih sil se najde v našem tako zasmehovanem častniškem zboru. Za pogled v duševno delavnico tega častnika, ki se daleč od sveta zunaj v majhni samotni podeželski garniziji odlikuje, se imamo samo slučaju zahvaliti.

Fridolin Kavčič, c. kr. major pri deželni brambli, se je že od svoje mladosti za tehniko zanimal. Komaj je postal poročnik, pa ga že najdemo kot priljubljenega govornika vojaško-znanstvenega društva, ki govori na društvenih konferencah o tehničnem napredku strelstva, orožja in pionirstva, že takrat se je pečal z majhnimi iznajdbami. Njegovo ime je postalo znano po iznajdbi aparata za preiskavanje (Visitierschiegel), ki že 20 let celi armadi najboljšo služi in ki so ga vse armade sprejele.

V letu 1905. je dobil stotnik Kavčič na kuharski razstavi na Dunaju zlato medaljo za aparat, ki ohranja različna jedila sveža.

Isti čas je konstruiral Kavčič v družbi z nadporočnikom Karelom Beranekom novo sedlo takozv. »Schnellsattler«. Ta iznajdba uživa mednarodni sloves; večini naših infanterijskih častnikov na konjih je postal neobhodno potreben. »To sedlo je izvrstna iznajdba, ki se bo gotovo splošno upeljala, ima pa samo eno napako, da ga ni kavalerist iznašel.« S temi besedami je visok vojaški funkcionar to iznajdbo označil.

Major Kavčič pa se ne odlikuje samo na polju iznajdb, njegovemu neumornemu peresu se imamo tudi zahvaliti poleg različnih tehničnih člankov v strokovnih listih za mnogoštevilne životopise pozabljenih Avstrijcev. Njegova izvrstna biografija barona Vega se najde v vseh vojaških in srednjih šolah, da ne govorimo o celi vrsti patriotično - zgodovinskih spisov, ki so postali pomembni dokumenti za pospeševanje avstrijskega patriotizma. Kot izborni poznavatelj slovenskega jezika se je Kavčič prizadeval, da bi v zdravem nepokvarjenem jugoslovanskem narodu utrdil patriotsko avstrijsko misel in okrepil prirojene vojaške zmoglosti tega ljudstva. Njegova biografija nadvojvoda Albrehta je razširjena po Kranjskem v 70.000 izvodih. Za lep spomenik barona Vega, slav. matematika, hrabrega častnika in prvega »bombardirja« avstrijskega, se imamo zahvaliti večletni propagandi majorja Kavčiča.

Brezštevni so čisto vojaški spisi, ki so potekli iz njegove roke in ki pričajo o njegovi občudovanja vredni mnogostranosti. Nimamo namena zabeležiti zasluge hvalisati, toda v času, ko se vedno govori o duševnem uboštvo naših častnikov, nismo mogli te prilike prezreti in javnosti pokazati, kakšne moči se nahajajo v naših vrstah med navadnimi častniki.

Somišljeniki! Podpirajte — Ljudski sklad! Prispevke sprejema tajništvo S. L. S., Miklošičeva cesta št. 6.

Nemška avstrijska socialna demokracija.

Nemška avstrijska socialna demokracija je izdala svoje poročilo, ki se bo prebralo na letošnjem strankarskem shodu v Inomestu. Poročilo je važno tudi za nas, da vemo, kakšnega in kako močnega političnega nasprotnika ima katoliško ljudstvo v svoji sredi.

Politično organiziranih pristašev je štela socialna demokracija koncem meseca junija leta 1911. 128.800 moških in 17.823 ženskih članov; leta 1910. jih je bilo pa samo 114.316. Vendar te številke ne kažejo pravega stanja nemške socialne demokracije, ki ima svojo največjo moč v strokovnih društvih.

Največ članov je politično organiziranih na Dunaju (42.363), potem na Češkem (39.763) in na Štajerskem (16.806). Na Dunaju šteje enoletni prirastek 13.982 članov. Kljub temu pravi poročilo, da se politična organizacija premalo razvija in da se ne more vzdržati s prispevki politično organiziranih članov. Strankarski davek politične organizacije je znašal 72.044 K. Ker je pa dandanes vse drago, je postala tudi članarina in pripadništvo k socialni demokraciji dražje. Vpeljali so namreč nov davek, ki je prinesel 53.747 K.

Kar strokovno organizacijo zadeva, bi bilo omeniti, da so jo prepri med češkimi in nemškimi sodrugi zelo zrahljali. Leta 1908. je bilo organiziranih v strokovnih društvih 482.279, leta 1909. samo 415.256 in lansko leto je padlo to število na 400.505 članov. Socialna demokracija je torej izgubila v par letih 80.000 članov, ki so jih večinoma češki sodrugi od skupne zveze odtrgali in jih v svoji zvezi organizirali. O izgubi letošnjega prvega polletja poročilo nič ne govori; skoraj gotovo bo število čeških odpadnikov tudi letos zelo veliko.

Tudi glede časopisja so nemški socialni demokratje precej na trdnem. Število enkratnih izvodov vseh listov je 450.111, od tega je samo nemških 322.300 izvodov. Dnevnikov imajo nemški sodrugi šest.

Dnevne novice.

+ **Zmaga S. L. S. v Mengšu.** Pri občinskih volitvah v Mengšu je zmaga S. L. S. v vseh treh razredih. Enega odbornika sta volili obe stranki.

+ **Za pogorelce.** Dr. Krek je v drž. zboru vložil nujni predlog, naj se iz vladnih sredstev pogorelcem v Smartnem v Tuhinju, ki jim je ogenj naredil 18. t. m. do 100.000 K škode, dovoli izdatna podpora.

+ **»Priatelje« uradništva.** Vsi liberalni listi, nemški in slovenski, so se spravili te dni na dr. Šustersiča in S. L. S., češ da je uradništvu nasprotna in da ga obrekuje. Vsak pošten človek ima danes priliko se iz našega lista prepričati, kaj je dr. Šustersič v tem oziru v zbornici govoril, in bo videl, kako se zna liberalno časopisje lagati. Najbolj zanimiva pa je hinavščina liberalcev. Prav v isti sapi, ko so S. L. S. očitali, da uradništvo obrekuje, so tako »Narod«, »Jutro«, »Soča« in graška »Tagespost« uradništvo napadali. Slovenski liberalni listi so kakor na komando objavili tiste umazane in pretirane psovke, ki jih je znani pisatelj Bahr, o katerem že vsaka dunajska branjevka ve, da mu eno kolesce manjka, na avstrijsko uradništvo nagromadil. »Tagespost« pa, ki se je tudi na dr. Šustersiča jezila, je priobčila članek Steinwenderja, ki pravi, da je v Avstriji uradništva veliko preveč in da sede v ministrih uradniki, ki niti ne vedo, kaj naj delajo! — Čas bi bil, da bi tisti uradniki, ki capljajo za liberalno stranko, vendar enkrat uvideli, kako se liberalci uradništvu le hlinijo, ker od časa do časa rabijo uradniške glasove!

+ **Onemogočena kandidatura.** Kadarkoli so volitve v Ljubljani, »Narod« meša liberalne možgane na vse načine. Ker strelja izvršilni odbor liberalne stranke kozle, misli potem »Narod«, da morajo streljati kozle tudi ljubljanski volilci. Ali to pot je stvar resnejša, kakor so v početku mislili generali. Proglasitev Ribnikarjeve kandidature je rodila v vrstah neodvisnih Ljubljančanov mnogo smeha in zabave ter je postala predmet najrazličnejšim dovtipom. V liberalnih vrstah samih pa je vzbudila ta kandidatura mnogo odpora in obilo srda. Po pravici očitajo razna društva izvrševalnemu odboru, da ne smatra ljubljanskih volitev za resno stvar, marveč smatra vse skupaj za »hec« nekaterikov. To čutita dr. Tavčar in dr. Triller, še bolj pa čestiti gospod kandidat sam. Spričo tega dejstva je treba iskati sredstev, s katerimi bi se omehčala srca trdovratnih in zavodnih liberalnih volilcev, kratkomalo treba je operirati z volilnimi manevri. Takih manevrov bo seveda še veliko zagledalo luč sveta v liberalnih listih.

Kupujte le vžigalice: „V korist obmejnim Slovincem“

To povemo Ljubljancem naprej v dokaz kako izvrstni preroki smo. Prvi volilni maneuver je že začel luč sveta v »Narodu« in »Jutru«. Z velikim ogorčenjem naznanjajo, da je Ribnikar v preiskavi, da bi se mu onemogočila kandidatura. Da pride Ribnikar v disciplinarno preiskavo, je že davno zaslužil; to bo poridil njegov sedanj politični šef dr. Tavčar, ki je že sam zahteval proti Ribnikarju disciplinarno preiskavo. Ali kaj imej to opraviti s kandidatu? Ribnikarja lahko do 31. oktobra stokrat disciplinirajo, če to zasluži, čestitredni in zaupanja vredni kandidat napredne stranke ostane vendarle. Te pravice mu ne vzame nobena disciplinarna preiskava. Liberalni poslanec bo Ribnikar čisto gotovo, kljub disciplinarni preiskavi, če ga bodo prvič hoteli Ljubljanci voliti in drugič, če bo njegovo izvolitev verificiral deželni zbor. To smo hoteli povedati, da ne počti kakemu ljubitelju Ribnikarja srce.

+ Ogorčeni dr. Tavčar. Dr. Tavčar je ogorčen, ker je Ribnikar v disciplinarni preiskavi! In dr. Tavčar si pri tem upa celo brskati po svojih spominih, ko bi ravno njegovi spomini morali njegovo ogorčenje jako ohladiti. Bili so časi, ko je na Studencu bil zdravnik, kateremu je dr. Tavčar kruto odmaknil košček kruha in ni vprašal, kako bo revež živel. In tisti zdravnik se je le drznil imeti drugačno politično mnenje kot dr. Tavčar. Ali naj dr. Tavčarju še z drugimi slučajji oživimo spomin? To pa rečemo, da ni lepo za deželnega odbornika, ki se je pred Ribnikarjem jezikom sam moral temeljito braniti, če mu sedaj ne gre v glavo, da si deželni odbor od podrejenega mu mestnega uradnika ne pusti kar tako očitati dolgih prstov in če deželni odbornik dr. Tavčar sedaj po »Narodu« pisari o »koruptni nagoti dež. odbora«, da je Ribnikar deželni odbor čisto pravilno kritiziral! Tako ni čuda, če si Ribnikar domišlja, da sme vse in je po poročilu »Slovenskega Naroda« predvčerajšnjim na shodu zopet ponavljal, »da deželni odborniki mečejo skozi okno stotisoče!« Dr. Tavčar bi napravil Ribnikarju lepšo uslugo, ako bi ga poučil o resničnem položaju, ne pa ga jako sumljivo vleklo celo na shodih na tako krut način kakor je to storil na »shodu« v Matjanovi gostilni na Turjaškem trgu, kjer je o Ribnikarju govoril: »Takih ljudi potrebujemo v deželnem zboru, ker se mi, kar nas je starejših naravno ne moremo več tako izpostavljati...« S tem je dr. Tavčar sam vrednost Ribnikarjevega goveda njanja morda celo nehoti postavil pod mernik. Sicer pa bodimo popolnoma jasni: Če hoče liberalna stranka imeti Ribnikarjeve hujskarije, naj Ribnikarja sama plača, v Ljubljani pa potrebujemo resničnega tržnega nadzornika, ki bo svoje delo v polni meri posvetil tržnemu nadzorstvu, s katerim ima, ako hoče tržno nadzorstvo redno funkcionirati, dovolj dela. Tako bo mislil vsak pameten ljubljanski davkoplačevalec, kajti vsak že ve, kako je pod sedanjim tržnim nadzorstvom. Dr. Tavčar naj torej napravi konec svojemu ogorčenju in naj Ribnikarja nastavi za svojega privatnega tajnika, ki se bo namestu njega »izpostavljala«.

+ Tri vprašanja je dal neki dunajski list kmalu po razbijanju socialnih demokratov dne 17. septembra vsem nasprotnikom krščanskega imena: 1. Vi svobodomiselnici in nemški nacionalci, ki ste dne 13. in 20. junija, in vi učitelji in učiteljice, ki ste 24. junija glasovali za socialnodemokratske kandidata, ali ne čutite nekega glasu v sebi, ki vas priganja, da se z ozirom na kri, ki je tekla 17. septembra, udarjate na prsi in kličete odkrito-skesano »Mea culpa« ter da napravite primerne sklepe za bodočnost? 2. Vi prijatelji moderne, medverstvene, brezverstvene ter svobodne šole, vi liberalni poslanci, ki ste pred leti glasovali v parlamentu za liberalni šolski sistem, ali vam ne prihaja pri tej krvavi žetvi na misel ta-le očitke: »Tudi jaz sem pred časom glasoval za ta sistem, tedaj sem tudi jaz odgovoren za to pred ljudmi, pred zgodovino, pred Bogom?« 3. Vi nasprotniki naših katoliških organizacij in mladeniških družb, ali se vam še zdaj ne jasni? Ali se vam še zmerom zdi odveč in nepotrebnost, ako ustanavljamo za odrasle mladino mladeniška društva, delavske zveze, Marijanske kongregacije, patronaže itd.?

+ Čudne razmere v poreški škofiji. Že opetovano smo bili primorani baviti se z razmerami v poreški škofiji, ki so preveč anormalne, da bi jih mogli zmolčati. Žalibog pa niso merodajni faktorji naših pomislekov nikoli upoštevali, čeprav zanje dobro vedo. Žal da moramo zopet beležiti dogodke iz poreške škofije, ki ne zaslužijo nič manj javne graje kakor prejšnji. Do-

čim je dobil hrvaški kanonik. Č. g. Orlandini strog ukor, ker je v poreški stolnici hrvaški par poročil v hrvaškem jeziku, niso dodane dobili niti najmanjšega ukora oni pridigarji iz laškega kraljestva, kateri so v taisti cerkvi nedavno opravljali neko pobožnost, v kateri se je naglas molilo za Italijo, za Avstrijo pa ne. Od dobro poučene ni izvemo tudi, da č. g. župnik Cozza v Poreču ne samo nikoli ne pridiguje svojim mnogoštevilnim hrvaškim župljanom, ker hrvaškega jezika ne razume, ampak niti ne laškim, kar velja ravnotako za č. g. župnika Pavana v Pulju, kar pa je proti kanoničnim predpisom. Č. g. župnik Cozza v Poreču je tudi pri zadnjih državnoborskih volitvah po višjem nalogu potoval v Rovinj, da je ondi pregovoril pristaše laške krščansko-socialne stranke, da so glasovali za liberalca Candussija, da ne bi bil izvoljen Laginja. Popolnoma proti določilom cerkvenega prava se nadomešča celo v popolnoma ali pa saj po pretežni večini hrvaških krajih ljudskega jezika čisto nevešči duhovniki, večinoma iz kraljestva — tako v Funtanah, Novi vasi, Višnjaju, Zbandaju, koder pase hrvaške ovčice Italijan gosp. Franza, ki je nedavno spisal neko knjigo o higijeni, katero je poklonil Nj. Veličanstvu kralju Viktorju Emanuelu III., pridiga na tako, da ga župljani nič ne razumejo. V Labincih vsi sistematično poitalijančevanje č. g. Babudri, ki je bil že v semenišču v Gorici najgorečnejši Italijan celega »neodrešenega« Primorja. Isto velja glede Vižinade in v Tari. V Tari je vsled poitalijančevanja cerkev danes prazna in morala ljudstva strašno pada, dočim so pod župnikom Korcem ljudje radi v cerkev hodili. Duhovniški naraščaj se rekrutira po velikem delu iz gojenčev iz laškega kraljestva, koder je priznано po mnogih krajih slab material, ki nima zadostne predizobrazbe. Te razmere zahtevajo energično sanacijo, ker tako po zatrdilu najboljšega dela duhovščine ne bo moglo iti dolgo dalje.

— Slavnostno predstavo priredi povodom 60letnice predsednika gosp. župnika J. Molj katol. slov. izobraževalno društvo v Sostrem v nedeljo, dne 22. oktobra, ob pol štirih popoldne. — Spored: 1. Petje: a) »Opomin k petju«; P. H. Sattner. b) »Nazaj v planinski raj«; Nedved. — 2. Deklamacija. — 3. »Garcia Moreno«, žaloigra v petih dejanjih. — Vstopnina: Sedeži prve vrste 1 K, druge vrste 80 h; stojišča 30 h. — Vstopnina se porabi za društveno zastavo. — K obilni udeležbi vabi odbor.

— Po občinskih volitvah na Vačah. Vače, 16. oktobra. Če »Narod«, »Jutro« in »Slovenski Dom« proslavljajo takozvano »zmago« liberalcev pri naših občinskih volitvah, to samo toliko pomeni, da ima »kronjurist« na Vačah dobrih 24 ur na dan prostega časa. Celotni mnogi napredni volilci se je sramujejo, zlasti pa ne sme nihče onim, ki so jih napredni jerobi ujeli, nič omeniti o volitvah. Veliko takih hoče le slišati in vedeti, da so z nami volili, četudi niso. Vsa ta »zmaga« je bila uspeh nezasišane liberalne agitacije, ne pa izraz ljudske volje. Kmet se pač zaveda, da pljuje v lastno skledo ter je tako odurn prikazen, če z liberalci voli, kakor pijana ženska ali pa vojak pod dežnikom. Že danes je javno mnenje na naši strani. Saj so se pa tudi liberalni priganjaji zaletavali v kazenski paragraf. Med volitvijo sta naša zaupnika protestirala, ko je 7. oktobra t. l. odstavljeni cerkveni ključar s Slivne volil samo z generalnim pooblastilom za nekega Amerikanca ter se je volilo s pooblastilom za dne 5. aprila 1910 umrlo Marijo Osolnik iz Hotiča. Če bi se pritožili, bi bile volitve razveljavljene, ker so obviseli v III. razredu za en sam glas. Pa se nam v teh razmerah ne zdi vredno. Sedem liberalnih in pet naših! Samo pet — a jih je pet.

— Iz reške doline. V Il. Bistrici se vrše v nedeljo, dne 22. t. m. zopet v tretjič določene občinske volitve od 8. do 10. ure popoldne v tamošnji kavarni oziroma čitalnici, katero vodi sedaj v lastni režiji dosedanj župan Albert Domladiš! Zadnjič ste že poročali, da jo je dne 1. oktobra 1911, katerega dne bi se morala že vršiti volitev, slavna komisija oziroma nje vodje popihali. Radovedni smo ali se bode tudi sedaj tako zgodilo! — V Trnovem priredilo je »Slov. kat. izobraževalno društvo« v svoji dvorani zelo dobro obiskano predstavo. Dvorana je bila nabito polna. Ženski zbor je pel več pesmi prav dobro! G. kaplan Ivan Tomažič je predaval prav zanimivo o francoski revoluciji in sicer kot razlago glede na poznejše prirejeno dramo v petih dejanjih »Materina ljubezen«, katera je prav dobro izpadla. Pri tej priliki je treba omeniti, da je naš oder za večje prireditve premajhen! Sploh pa je treba omeniti, da se opaža, da pod spretnim vodstvom

gospoda kaplana Tomažiča naše izobraževalno društvo jako lepo napreduje. Tudi gmotni uspeh je bil zadovoljiv. Čisti dobiček te prireditve je namenjen za nabavo novih kulis ter za dopolnitev društvene knjižnice. Zeleti bi le bilo, da se tudi ustanovi moški pevski zbor ter da bi se začeli izvesti krogi intenzivnejše bavitv s to zadevo. Upamo za trdno, da bode moški zbor lahko pri prihodnjih prireditvah nastopil ter tako spored pomnožil!

— Bosenski sabor zopet odgođen. Ker k seji 16. t. mes. zopet niso prišli Srbi in so manjkali tudi virilisti, je bila seja nesklepčna in se niso moge izvršiti volitve v odseke. Sabor je odgođen na nedoločen čas. Najbrže bo razpuščen.

— Iz Mošenj. Kako se je po naši občini proti dosedanemu županu Resmanu, zlasti zadnje dni pred volitvijo agitiralo, smo že sporočili. Najbolj je vlekla nevolja nad doklado. Druga sredstva so pa bile podle laži o županovem »brezvestnem zapravljanju« in »neusmiljenem odiranju« ljudstva z najetim ogromnim posojilom, od katerega je že premnogo kronic izginilo v župnikovem globokem žepu. Gospod župnik Trpin je na to zlobno laž odločno izjavil, da je pripravljen vsak trenutek dotičniku, ki mu dokaže, kaj je on sploh kak vinar prejel iz županovih rok za preureditev poda ali za druge zidarske popravke v župnišču, gospodarskem poslopu ali v cerkvi, odšteti vsoto 2000 K kot nagrado; pove naj seveda ime, ter prinese zahtevani dokaz, sicer je umazan lažnik in obrekovalec.

— Katol. s'ov. izobraževalno društvo v Mekinjah bo uprizorilo 22. oktobra, točno ob pol štirih popoldne v društvenem domu krasno in pretresljivo igro »Stari in mladi ali četrt zapoved«, poslednje delo slovečega pesnika Ant. Medveda. Zanimiva snov igre je vzeta iz časa, ko je zloglasni Prelesnik ponarejal bankovce po Kranjskem, — pred kakimi 50 leti. Pridite v obilnem številu!

— Umrli je v Vidmu ob Savi zaveden katoliški mož Franc Habinc v 26. letu svoje starosti. Pogreb bo v ponedeljek jutraj. — V Kosezah pri Ljubljani je umrl g. Anton Zrimšek, mesar, posestnik in gostilničar. Umrli je na Pečinah v starosti 83 let mati vladnega svetnika v Črnovicah dr. P. Laharnarja. — Umrli je v Dvoru pri Bovcu g. Andrej Mraškič, star 71 let.

— Požar v Slepšeku pri Mokronogu. Včeraj, v petek, ob tri četrt na dveh je naznanil zvon ogenj. Goreti je začelo v Slepšeku pri Anžurju. Zažgali so otroci. Ker je pihal veter, je takoj švignil plamen po kozolcih in podih, vpeleli Rapušču vse, zidarju Žitniku hišo, zidarju Primcu vse, le hiša je ostala. Prihitele so na pomoč tudi požarne brambe iz St. Ruperta in Mirne. Hvala jim! Opozarjamo pa merodajne oblasti na to-le: Pri obeh požarih in Mokronogu smo prišli do preprečanja, da je treba požarne brambe popolnoma reorganizirati. Gasiti znajo malo, vaje ni skoro nobene, cevi preperle, brizgalne zanemarjene; ko gori, je vse zmešano, niti cevi ne znajo pritrditi, cevi pokajo in treba skupaj vlačiti cunje, da se luknja zaveže, medtem pa pogori. Če pride več požarnih bramb, vsaka dela na svojo roko, skupnega povelja ni, orožniki kriče po županu, ognjegasci po načelniku in pri tem zgori vse. Zato še enkrat: strogo nadzorstvo od zgoraj, vaje, politiko in bakljade pa ven! Na pomoč! bodi geslo, ne pa si čuk ali sokol!

— Imenovanje. C. kr. stavbni adjunkt Oskar Juvan je imenovan za c. kr. inženirja, in c. kr. stavbni praktikant Franc Emmer za c. kr. stavbnega adjunkta v drž. zgradbeni službi na Kranjskem.

— Iz sodne pisarniške službe. Kancelist pri okrajnem sodišču v Postojni Alojzij Čuček je prestavljen v Voitsberg.

— Srednješolstvo. Profesor na državni realki v Pulju Rudolf Baldauf je prestavljen na nemško državno gimnazijo v Ljubljani. — Profesor na ljubljanski realki Justus Barani je prestavljen na realno gimnazijo v Pulju, profesor na komunalni realni gimnaziji v Pulju Karel Šora je prestavljen na ljubljansko realko, suplent na realni gimnaziji v Pulju Jakob Stella pa je imenovan za pravega učitelja.

— Komet, o katerem smo že poročali, da se je videl na večernem nebu, se zopet vidi jutraj okrog 4 ure na solnčnem vzhodu. Včeraj jutraj se je videl, ko ni bilo megle. Imel je krasen rep.

— Z zlatim zaslužnim križcem je bil odlikovan redovnik - župnik v Gainersdorfu na Nižjem Avstrijskem profesor dr. Konstantin Vidmar,

ki je doma pod Sv. Volbenkom v Poljanski dolini. Jutri mu bodo ob priliki blagoslovljenja od njega darovanih orgel, pripeli odlikovanje.

— Hrvaški Sokol v Zadru nam pošilja: Prazno je mesto učitelja telovadbe, ki se tem potom razpisuje. Učitelj ima 1800 kron letne plače in 10% dobička od vsake Sokolove prireditve s telovadbo. Poleg tega sme z dovoljenjem upravnega odbora učiti ostala telovadna društva, ki pripadajo hrvaški sokolski župi »Ban Paližna«. Za to se mu povrnejo potni stroški in 8 K dnevnine. Prošnje naj se pošiljajo upravnemu odboru hrvaškega Sokola v Zadru. V prošnji naj opiše prošnik svoj životopis in priloži sledeče izkaze: a) krstni list, b) domovinski list, c) zdravniško izpričevalo, d) npravnstveno izpričevalo, e) izpričevalo o dokončanih študijah, f) izpričevalo o sposobnosti, g) dokaz o poznavanju hrvaškega jezika in h) dokaz o eventualni dosedanji službi. Služba se bo uredila pogodbenim putem. Nadaljnje nasvete in navodila daje upravni odbor hrvaškega Sokola v Zadru. — Hrvatski Sokol v Zadru.

— Gasilno društvo na Vačah, ki je bilo v liberalnih rokah, se je izgubilo. Če je kdo najde, naj je izroči naprednemu županstvu na Vačah, ki je tako vneto za blagor ljudstva. Za kaj se je porabila letošnja deželna podpora, ne vemo. Ljudstvo sme samo gledati, kako stoji že več nego 14 dni gasilni dom na stečaj odprt kakor v starem Rimu Janov tempelj v vojskinem času. Obleda in oprava je vse navskriž razmetana. Kakšna je brizgalna — kdo ve? Ko bi nastal ogenj, bi naprednjaki bili zopet nedolžni.

— Praktični kurzi za občinske tajnike v Istri. Istrski deželni odbor je določil štiri štipendije po 600 K za praktično izvežbanje kandidatov na mesta občinskih tajnikov v Istri. Prošnje, v katerih morajo prosilci med drugim dokazati, da so dovršili nižjo gimnazijo, realko ali tem vsprejeno šolo, je vložiti na istrski deželni odbor v Poreču do 15. novembra t. l. Kdor dobi štipendij, bo moral izvršiti prakso pri občinskem uradu, ki ga določi deželni odbor. Praksa traja eno leto in začenja dne 1. februarja. Natančne pogoje je doznati pri vsakem županstvu.

— V Zlatopolju pri Brdu so občinske volitve tudi že končane. Po novem volilnem redu je prišlo nekaj novih mož v odbor, župan pa je izvoljen stari. Vsi možje z gospodom županom so zvesti pristaši S. L. S. — Podpisani pa se v imenu vseh sedmih pogorelcev iz Ternovč, ki so dne 2. avgusta t. l. pogoreli, za milodare prav lepo zahvaljuje, posebno pa č. župnemu uradu v Moravčah za 100 K; č. žup. uradu v Blagovici za 30 K; na Vranji peči za 25 K; č. g. Iv. Borštinar iz St. Lenarta za 20 K; iz Krašnje za 15 K; iz Češnjic 15 K; iz Sela 15 K; iz Brda 14 K; iz St. Vida 12 K; iz Sp. Tuhinja 12 K; iz Zg. Tuhinja 7 K in č. g. Jan. Teranu za 10 K. — Bog povrni! — Jan. Medved, župnik zlatopoljski.

— Iz Trnovega na Krasu. Tu bi se moralo dne 26. t. m. vršiti premovanje goveje živine; ker pa je tukajšnja živinorejska zadruga prosila za odgoditev dneva, določilo se bode premovanje glasom sklepa zadrugnega odbora na 20. novembra 1911, oziroma, ako bi ne bil deželnemu odboru dan priložen, naj slednji določi dan med 14. in 25. novembrom. Drugi pogoji in določila se naznanijo s plakati. Tukajšnja živinorejska zadruga zelo marljivo deluje pod jako spretnim vodstvom tukajšnjega dekana g. M. Kržišnika.

— Gospodinjski tečaj se otvori v nedeljo 22. t. m. v Stari Loki v prostorih gospe Jelovčan. Vodila ga bo gospa Ema Peče. Tem potom se odgovarja vsem onim občinam, ki žele imeti tečaj, naj se obrnejo s svojo prošnjo direktno na deželni odbor. Občina ima preskrbeti prostor, kurjavo in razsvetljavo.

— Iz vojaške službe. Poklicana sta med drugimi v korno častniško šolo v Gradcu tudi nadporočnik pri 27. pešpolku v Ljubljani gosp. Ljudevik Kette in nadporočnik pri 14. pešpolku v Lincu g. Franjo Kette.

— Požar v Šmartnem pri Kamniku. Dodatno k požaru z dne 18. oktobra vam o požaru v Šmartnem pri Kamniku še nadrobneje poročam, da je ško-

Mohorjani — Slovenska Straža
Vas kliče! Pri sprejemu Mohorjevih knjig daruj vsak večji ali manjši znesek Slovenske Straži!

da cenjena na 57.000 K, katero odtehta zavarovalnina 7100 K. Obžalovanja vredno je, da je pogorela posestnikova vsa krma, katere je že itak primanjkovalo. Da se ni domača požarna bramba pod vodstvom g. Franc Zoreta, organista, in gospoda orožniškega postajevedja Orla z vso vneto tako zavzela za obrambo nesreče, bi bila škoda veliko večja. Ne moremo si kaj, da pohvalno omenimo vrlih in hrabrih gasilcev, kateri so resnično z vso požrtvovalnostjo in neumornim trudom delovali, da se je požar omejil; posebno je tu omeniti: Rosovega Jurja, Zagodetovega Martina in Rosa, in če še enkrat pripomnimo, organista; tem štirim vsa čast. Sedaj se vidi, kolike važnosti je pož. bramba, in prepričani morajo biti tudi tisti, ki so bili nekdanj največji njeni nasprotniki. Hvalo moramo izreči tudi drugim sosedom, ki so prav pridno in hrabro gasili, kakor tudi domačemu gosp. župniku, kateri je ljudi k gašenju bodril; omeniti moramo tudi sosednja dekleta, katera so neutrudljivo donasala vodo. Druga pač ne moremo reči vsem skupaj, kakor: Bog jim povrni! Nesrečni pogorelci.

— **Novice iz Trčiča.** Reklamacije zoper občinski volilni imenik, ki so bile vložene od slovenske strani, je c. kr. okrajno glavarstvo ugodno rešilo, s čemur so Nemci izgubili precej glasov. Kakor se čuje, bodo občinske volitve dne 13. novembra. — Društvo sv. Jožefa priredi dne 29. t. m. igro »Mlinar in njegova hči«. Več na vabilih in danes teden v »Slovencu«.

— **Revizija ljudskega štetja v Trstu.** Kakor poročajo listi, so že sedaj našteji v Trstu in okolici 20.000 Slovencev več kot so jih našteji magistratni falzifikatorji.

Bilanca državnih železnic za leto 1910. Ministrstvo za železnice je ravno kar priobčilo številke za l. 1910. Po tem poročilu so znašali dohodki avstrijskih železnic 154.064.568 K, stroški pa 249 milijonov 421.462 K, torej 95.356.894 K primanjkljaja. Kakor te številke kažejo, je pri naših železnicah slabo gospodarstvo; železnice ne samo da nič ne nesejo, ampak izkazujejo še velikansko izgubo.

— **Ante Jaklič zopet duhoven.** Bivši urednik »Slovenske Misli«, Ante Jaklič, ki je pred 20 leti izstopil iz duhovniškega stanu, se je zopet vrnil v krog svojih sobratov in se podvrgel vsem predpisanim naredbam.

— **Samoumor.** Emilija Furlan, 28 letna brezposelna dekla iz Kobdila, je spila v četrtek zvečer v dreveredu S. Andrea v Trstu karbolovo kislino. Pasanti so jo videli, ko se je vila v bolečinah in duh karbolove kisline jim je razodel, da gre za samoumor. Prihitieli zdravnik jo je našel že mrtvo. Imela je pri sebi delavno knjižico, v katero je bila zapisala na zadnjo stran, da zapušča dedščino svojim dvem sestram. Vzrok obupnega čina je neznan.

— **Dvobojevala** sta se te dni v Zagrebu inženier Pečar in domobranski poročnik Hinko Stipetič radi afere, ki se je pripetila v foyerju zagrebskega gledališča. Ker pri streljanju ni bil nobeden zadet, sta vzela sablje; ko je bil Pečar lahko ranjen na levi roki in glavi, je bilo časti zadoščeno in stvar urejena.

k **Umrl** je 29 let stari gimnazijski suplent v Celovcu g. Val. Tscharrre.

— **Umorjen mesar.** V Sarajevu so včeraj ponoči v ulici Rogalica umorili mesarja Molodica. Zabodli so ga z noži. Mrtvemu so vzeli zlato uro.

— **Stara ljubezen.** Iz Novega na Hrvaškem poročajo, da je ondi skočil v morje 104letni Peter Gortič, ker je na srčni kapi umrla njegova 100 let stara žena.

— **Trgovci in kupci posestev pozor!** Cenjeni čitatelji se opozarjajo na oglas pod tem naslovom.

— **Tiskovne pomote** so se zgodile pri lomljenju dr. Šusteršičevega govora, ki ga priobčujemo danes na uvodnem mestu. Na strani 2. pod naslovom »O pokritju novih izdatkov« se mora brati v prvi koloni na koncu zadnji stavek: »Potem pa bi tudi opozarjal na to, v kolikor pride pri tem v poštev država, da imamo na primer predlog o socialnem zavarovanju na zbornični mizi. Vprašal bi, ali je ta predloga resno mišljena ali ni?« Nadalje naj se pod naslovom »Finančna reforma« čita začetek: »Gospodje! Naše mnenje je, da je to najslabša metoda pri obravnavanju cele zadeve. Lotiti se moramo vendar enkrat obsežnega temeljitvega finančnega načrta. (Pritrjevanje.) Toda mi moramo celotni finančni načrt pred seboj imeti! (Poslanec Sedlak: In ne po malem!«

— **Umrl** je v Trstu c. kr. finančni respicient v pok. g. Pavel Oman.

— **Monopol na vžgalice.** Osnutek za uvedbo monopol na vžgalice je v finančnem ministrstvu že izdelan, vendar njegova definitivna vsebina, kakor

tudi dan izvedenja še nista določena. Državna režija, kakor čujemo, ni nameravana; vendar je to pereče vprašanje že zdaj zelo komplicirano. Začetek monopoliziranja bo z novim letom 1912, ko se prepove uporaba belega fosforja. S tem se namerava zadati mnogoterim tovarnam za vžgalice hud udarec. Veliko vprašanje pa je, če parlament v kratkem času, ki mu je na razpolago, reši monopolno predlogo. Pri vsem je pa tudi vpoštevati, da omenjena prepoved glede fosfora stopi na Ogrskem v veljavo šele leta 1913. in bo treba misliti naši državni polovici, kako preprečiti uvoz iz Ogrske. Zatorej ni izključeno, da se omenjena prepoved tudi pri nas odloži do leta 1913.

— **Razpis učiteljskih služb.** Na štirirazrednici v Knežaku je razpisano učno mesto za učiteljico. — Na enorazrednici v Ostrožnembrdu se bo oddalo učno mesto za učitelja. Rok 13. novembra.

TURKI VDRILI V HERCEGOVINO.

Z Dunaja se poroča: Dne 19. t. m. ob deseti uri zvečer je vdrila v hercegovski okraj Foča deset mož močna turška četa, oborožena z Martini-puškami in revolverji in oropala hišo mohamedanca Huso - Sahbaza. Pretepli so Huso - Sahbazo in njegovo rodbino, uropali so štiri konje in 1600 K v gotovini, več v blagu in hranilno knjižico. Turki so tudi streljali, ne da bi bil kdo zadet, nato so pa ušli v Novi Pazar, ki je oddaljen en kilometer.

Telefonska in brzajna poročila.

POROČKA NADVOJVODE KARLA FRANCA JOŽEFA S PRINCESINJO CITO PARMSKO.

Schwarzau, 21. oktobra. Danes dopoldne se je tukaj v navzočnosti cesarja Franca Jožefa, saškega kralja, veliko nadvojvod in drugih dostojanstvenikov ter sorodnikov cesarske hiše izvršila poroka nadvojvode Karla Franca Jožefa s princesinjo Cito parmsko. Na predvečer poroke je papežev majordomus Bisleti izročil zaročencema sijajen dar sv. očeta, ki je vsa v srebru izvršena reprodukcija znane podobe Izveličarja od Leonarda di Vinci, posejana vsa z najdragocenejšimi biseri. Zaročenca sta se za dar sv. očeta ginjena zahvalila. Ob četrta na 12. uro opoldne se je začela ceremonija. V prvi vrsti je korakal nadvojvoda Karol Franc Jožef v uniformi dragonskega polka z zlatim runom, na njegovi desni strani cesar Franc Jožef I., na levi pa njegova mati nadvojvodinja Maria Jožefa. Princesa Cita Parmska je korakala v drugi vrsti, na desni šef rodovine Bourbon, vojvoda madriški, na levi pa njena mati Maria Antonija Parmska. Preden je Karol Franc Jožef pokleknil, je odložil sabljo. Poroko je izvršil v imenu svetega očeta majordomus monsignore Bisleti. Ko je majordomus zaročenca vprašal, se hočeta li v zakon vzeti, je princesinja Cita odgovorila tako naglas po francosko »Oui!« — »Da!«, da se je cesar nasmehnil. Pri izmenjavanju prstanov je zapel zbor krasno cerkveno pesem. Monsignore Bisletiju je asistiral doktor bogoslovja, vseučiliški profesor princ Maks saksonski. Po ceremoniji je msgr. Bisleti prebral priščno lastnoročno pismo sv. očeta. Sv. oče prosi Boga, da mladi par blagoslovi in ju pozivlja, da zaupata v božjo previdnost, ki nikoli ne zapusti trdno verujočih. Sveti oče opominja na postavo, da morajo otroci ljubiti in spoštovati starše in konča s toplo prošnjo, naj Bog blagoslovi in še dolgo ohrani cesarja Franca Jožefa njegovim mnogolikim narodom v blago obširne avstrijske države ter podeljuje vsem svoj Apostolski blagoslov. Nato se je začelo čestitanje in je prvi paru čestital cesar Franc Jožef. Medtem so otroci priredili priščno poklonitev. Ob 1. uri se je začel obiteljski dejeneur. Prvi je vstal cesar in napil poročencema: »Jaz napijam na zdravje konseksnemu paru, za katerega prosim neko srečo in blagostanje.« Nato je cesar trčil z nadvojvodo Karolom in princesinjo Cito. — V spomin dogodka se je skovala spominška medalja.

HEIN DEMISIONIRAL.
Celovec, 21. oktobra. Deželni predsednik baron Hein je podal demisijo.
ADMIRAL UMRL.
Gradec, 21. oktobra. Tu je umrl admiral v pokoju Maksimilijan baron pl. Pittner v 78. letu starosti.
NADŠKOF DVORNIK ZBOLEL.
Reka, 21. oktobra. Bivši zadarski nadškof Dvornik, ki živi na Sušaku je zbolel. Vsled njegove visoke starosti je le malo upanja, da bo okrevale. Nadškof je star 70 let.

LAŠKI JUNAKI. — BOJI V BENGALIJU IN DERNI. — KAJ JE PRAVZA. PRAV?

Rim, 21. oktobra. General Briccola, poveljnik druge afriške divizije, ki je imel nalog se v Bengaziju izkrcati, poroča: Italijanski vojaki so z velikim junaštvom z bajonetnim napadom premagali Turke in Arabce in preprečili nameravano obkolitev naših čet. Po večkratnih napadih so Turki bili primorani se umakniti. (To poročilo je sumljivo kratko in ne pove ne števila mrtvih, ne koliko časa je boj trajal, ne kaj so Lahi potem storili.)

Rim, 21. oktobra. »Agenzia Italiana« poroča: Laški vojaki so se po sedmih dneh slabe vožnje začeli med sovražnim ognjem v Bengaziju izkrcavati, toda vsled viharja tega niso mogli storiti neposredno pred mestom, ampak bolj daleč ob obrežju Giuliana. Laški vojaki so z »nečuvno hrabrostjo« z bajonetom napadli sovražnika, ki se je trdovratno branil in se utaboril v vojašnici Sidi Hussein. Turki niso nehali z obstreljevanjem, toda naši, izvršujoč »čudeže junaštva«, so Turke prisilili, se umakniti »notri« v mesto. Naši vojaki so se borili cel dan, ne da bi bili kaj zavžili. (Tudi iz tega poročila ni razvidno, ali so se Lahi Bengazija že polastili ali ne? Zdi se, da ne.)

Rim, 21. oktobra. Laška poročila trdijo, da so Turki pri Bengaziju izgubili »blizu« 200 mož, 500 je pa ranjenih, Lahi pa imajo »okoli sto« mrtvih in ranjenih. (Tudi zelo malo jasno.)

Rim, 21. oktobra. »Giornale d' Italia« poroča: Boj med Italijani in Turki je trajal 10 ur. Turkom je pomagalo viharno morje. Topovi ladij niso namreč mogli doseči sovražne infanterije, ki je bila dobro skrita za griči. Laška vojska znaša 10.000 mož. Turki so se menda že umaknili v notranjost. Mesta Lahi z ladjinih topov menda zato niso obstreljevali, ker se nahaja smodnišnica mesta na zelo izpostavljenem mestu, in so Lahi hoteli mestu kolikor mogoče prizanesti (!).

LAHI PORAZENI!

Berolin, 21. oktobra. »Lokalanzeiger« poroča: Pri spopadu pri Nešatu, v katerem so bili Lahi porazeni, je bilo ubitih 50 Lahov. Lahi so pustili na pozorišču boja veliko orožja in municije. Ranjenih in ubitih je na arabski strani 10 mož.

Dunaj, 21. oktobra. Korespondenčni urad poroča: »Jeni Gazette« poroča, da so poizkušali Lahi pri svojem prodiranju proti sandžaku Djebel i Garbi napasti turške čete, ki stoje pri Sentorju. Laški oddelek je štel 300 mož. Pri spopadu so bili Lahi vrženi nazaj. Turkom je prišel na pomoč zelo velik oddelek Arabcev. Na turški strani so bili ubiti 3 naredniki, 7 mož je ranjenih. Arabska pomožna četa ima 8 mrtvih in 7 ranjenec. Laško brodovje je poizkušalo izkrcati čete pri Saletinu, a vsled odpora turških vojakov se to ni posrečilo.

UGODEN MIR ZA TURČIJO?

Carigrad, 21. oktobra. Minister zunanjih zadev je izjavil, da se bo kmalu sklenil mir, ugoden za Turčijo.

STAVKA GIMNAZIJEV.

Suczawa, 21. oktobra. Gojenci tukajšnje gimnazije stavkajo od včerajšnjega dne ter motivirajo to stavko s premnogim učenjem ter izredno strogostjo profesorjev.

NESREČA NA MORJU.

Bilbao, 20. oktobra. Utonil je parnik »Sečundo«. Utonilo je 23 oseb.

UMORJEN GRŠKI ŠKOF.

Solun, 21. oktobra. Umorjen je grški škof Emiliano od Grevene, njegov vikar, en sluga in en kavas.

LJUDSKO ŠTETJE V GORICI.

Ljudsko štetje, oziroma revizija, napreduje z nepričakovano ugodnim vspehom za Slovence. Doslej so našteji okroglo poldrugtisoč Slovencev več in se sodi, da bo število Slovencev v Gorici najmanj 9000. Več sto glasovnic je bilo glavarstvu vrnjenih, ker jih pošta ni mogla adresatom dostaviti, zlasti velja to za služkinje.

Končni rezultat ljudskega štetja je odvisen zlasti od tega koliko Slovencev se prihodnji teden na glavarstvu oglasi. Prihodnji teden ima namreč vsakdo, kdor hoče, na glavarstvo vstop, da ondi pogleda, kako je v številne pole vpisan, to je, je li rubrika njegovega občevalnega jezika pravilno izpolnjena.

Dolžnost vsakega Slovenca je, da gre prihodnji teden na glavarstvo, da se prepriča, kako je vpisan!

Za šolske otroke

Da mnogi otroci v šoli nič prav ne napredujejo, so nepazljivi in trudni, je prav mnogokrat vzrok šibka sestava telesa. Pospešitev mnogokrat primanjkujoče slasti do jedi in boljše prehrana je tukaj brezpogojno na mestu. Nič ni zato bolj pripravno, kot že desetletja preiskušena

SCOTT-OVA EMULZIJA

Dalje časa vseskozi redno zavžita, ojači deklice in dečke tako razveseljuje, da jim postane šola in učenje zopet veselje.

Pri nakupu naj se zahteva izrecno Scott-ovo emulzijo. Znamka »Scott«, ki je že nad 35let vpejana, jamči za dobroto in učink. — Cena izvirni steklenici K 2.50. — Dobi se v vseh lekarnah.

10

Razne stvari.

Koliko je Slovanov. Po najnovejših podatkih znaša število Slovanov krog 160 milijonov. Od tega števila odpade na Ruse 110 milijonov, Bulgare 5.700.000, Srbo-Hrvate 9.773.000, a Slovence 1.500.000, Čeha 7.500.000, Slovake 2.740.000, lužiške Srbe 157.000, Poljake 21.700.000. Skupna vsota vseh gorenjih številk izkazuje 159.420.000 Slovanov po celnem svetu.

Živinska kuga na Zg. Avstrijskem. Iz Linca se poroča, da se živinska kuga na gobcu in parkljih vedno bolj širi na Zg. Avstrijskem. Sedaj je na Zg. Avstrijskem na kugi obolelih 5640 glav govede. Goveja trgovina je na Zg. Avstrijskem za dalje časa popolnoma onemogočena.

Laška kultura. V Segniju na Laškem so iz varnostnih razlogov izolirali več oseb. To je pa »izobraženo« prebivalstvo tako razburilo, da je vdrlo pred mestno hišo, razorožilo in preteplo karabiniere in zažgalo mestno hišo, ki je zgorela.

Samoumor vsled domoljubja. Italijansko - turška vojna je tudi v Peterburgu zahtevala svojo žrtev. Neko 18-letno turško dekle, po imenu Tatva Komiko, je namreč iz ljubezni do domovine izvršila samoumor. Ze ko so prihajala prva poročila o vojni, je postajala zelo razburjena ter je zahtevala, naj se jo pusti odpotovati domov. Ker ji je pa manjkalo denarja za pot, ga je skušala dobiti na vse mogoče načine. Predno pa je spravila skupaj potrebno vsoto, je zvedela, da so Italijani že zasedli Tripolis. To jo je zelo potrla, ker je mislila, da je njena domovina izgubljena. Skočila je iz svojega stanovanja v petem nadstropju na cestni tlak. Umirajočo so jo prenesli v bolnišnico, kjer je z zadnimi močmi izjavila, da ne more preživeti nesreče domovine in da hoče zato tudi umreti.

Prva električna železnica na Mont Cenis. Povodom kongresa inženirjev v Turinu se je vršil tudi prvi poizkus električne železnice na Mont Cenis, ki je izpeljana od kraja Bardonechio do francoske meje. Napeljava je končana in se bo v kratkem času izročila prometu. Železnica razpolaga z 3500 kilovati. Redni promet se prične takoj, ko da tudi francoska vlada svoje dovoljenje. Kaj je vzrok zavlačevanju dovoljenja od francoske strani se še ne ve.

Ljudski oder, Ljubljana.

Začetek ob 1/2 8. uri. Konec pred 10. uro.

Znižane cene! Predstava: 6. Znižane cene!

Predprodaja vstopnic v »Kat. Bukvarni«.

V nedeljo dne 22. oktobra 1911:

Učenjak.

Veseloigra v treh dejanjih. — Spisal dr. Fr. De-tela.

CENE:

Parter: I., II. vrsta à 3.— K. — III., IV., V. vrsta à 2.— K. — VI., VII. vrsta à 1.50 K. — VIII., IX., X., XI. vrsta à 1.— K. — Zofe v parterju à 1.— K.

Galerija: I. vrsta à 1.20 K. — II. vrsta à 1.— K. III., IV. vrsta à 70 vin. V. vrsta à 50 vin. Balkon à 1.— K. Stojlišče 40 vin. Dijaško stojlišče 30 vin.

Vstopnice se dobivajo tudi zvečer pred predstavo pri blagajni. — Blagajna se odpre ob 1/2 7. Med posameznimi dejanji zakasnelo došlim je vstop v dvorano zabranjen.

Prihodnji predstavi bosta na vseh Svetih dan, 1. novembra, ob 1/2 3. uri pop. in 1/2 8. uri zvečer:

Mlinar in njegova hči.

Ljubljanske novice.

Ij Javno predavanje. Prihodnji torek predava v S. K. S. Z. g. Anton Svetek. Začetek točno ob 8. uri zve-

1

Dražbeni oklic.

Pri spodaj oznamljeni sodnji, v izbi št. 4, bo

dne 21. novembra 1911, dopoldne ob 9. uri

dražba posestva vlož. št. 51 kat. obč. Lužarje, obstoječega iz gospodarskih poslopij, več njiv, vrtov, travnikov, pašnikov in gozdov, s pritiklino vred, ki obstoji iz več glav živine ter gospodarskega orodja.

Nepremičnini določena je vrednost na 18.835 K, njene pritikline pa 1227 K 60 v.

Najmanjši ponudek znaša 13.375 K 07 v.

Dražbene pogoje in listine, ki se tičejo nepremičnine (zemljiško-knjižni izpisek, izpisek iz katastra, cenitvene zapiske itd.) smejo tisti, ki žele kupiti, pregledati pri spodaj oznamljeni sodnji v izbi št. 4, med opravnimi urami.

Pravice, katere bi ne pripuščale dražbe, je oglašiti pri sodnji najpozneje v dražbenem obroku pred začetkom dražbe, ker bi se sicer ne mogle uveljavljati glede nepremičnine same.

O nadaljnih dogodkih dražbenega postopanja se obvestijo osebe, katere imajo sedaj na nepremičninah pravice ali bremena ali jih zadobe v teku dražbenega postopanja, tedaj samo z nabitkom pri sodnji, kadar niti ne stanujejo v okolišu spodaj oznamljene sodnje, niti ne imenujejo tej v sodnem kraju stanujočega pooblaščenca za vročbe.

C. kr. okrajna sodnja Velike Lašče, oddelek II.,

dne 14. oktobra 1911.

3178

Kuharica

dobro izučena v kuhanju, gospodinjstvu, likanju, šivanju, pranju in v vseh ročnih delih želi vstopiti kot kuharica v kako župnišče na Kranjsko, Stajersko ali Koroško. — Naslov: Poste restante „X. štev. 2224“ glavna pošta, Ljubljana.

3126

Izdelane postelje iz rdečega postelnega in leta, prav dobro napolnjene. Pernica ali blazina 180 cm dolga, 116 cm široka K 10—, 12—, 15— in 18—, 2 metra dolga, 140 cm široka K 15—, 15—, 18—, 21—, 24—, 27—, 30—, 33—, 36—, 39—, 42—, 45—, 48—, 51—, 54—, 57—, 60—, 63—, 66—, 69—, 72—, 75—, 78—, 81—, 84—, 87—, 90—, 93—, 96—, 99—, 102—, 105—, 108—, 111—, 114—, 117—, 120—, 123—, 126—, 129—, 132—, 135—, 138—, 141—, 144—, 147—, 150—, 153—, 156—, 159—, 162—, 165—, 168—, 171—, 174—, 177—, 180—, 183—, 186—, 189—, 192—, 195—, 198—, 201—, 204—, 207—, 210—, 213—, 216—, 219—, 222—, 225—, 228—, 231—, 234—, 237—, 240—, 243—, 246—, 249—, 252—, 255—, 258—, 261—, 264—, 267—, 270—, 273—, 276—, 279—, 282—, 285—, 288—, 291—, 294—, 297—, 300—, 303—, 306—, 309—, 312—, 315—, 318—, 321—, 324—, 327—, 330—, 333—, 336—, 339—, 342—, 345—, 348—, 351—, 354—, 357—, 360—, 363—, 366—, 369—, 372—, 375—, 378—, 381—, 384—, 387—, 390—, 393—, 396—, 399—, 402—, 405—, 408—, 411—, 414—, 417—, 420—, 423—, 426—, 429—, 432—, 435—, 438—, 441—, 444—, 447—, 450—, 453—, 456—, 459—, 462—, 465—, 468—, 471—, 474—, 477—, 480—, 483—, 486—, 489—, 492—, 495—, 498—, 501—, 504—, 507—, 510—, 513—, 516—, 519—, 522—, 525—, 528—, 531—, 534—, 537—, 540—, 543—, 546—, 549—, 552—, 555—, 558—, 561—, 564—, 567—, 570—, 573—, 576—, 579—, 582—, 585—, 588—, 591—, 594—, 597—, 600—, 603—, 606—, 609—, 612—, 615—, 618—, 621—, 624—, 627—, 630—, 633—, 636—, 639—, 642—, 645—, 648—, 651—, 654—, 657—, 660—, 663—, 666—, 669—, 672—, 675—, 678—, 681—, 684—, 687—, 690—, 693—, 696—, 699—, 702—, 705—, 708—, 711—, 714—, 717—, 720—, 723—, 726—, 729—, 732—, 735—, 738—, 741—, 744—, 747—, 750—, 753—, 756—, 759—, 762—, 765—, 768—, 771—, 774—, 777—, 780—, 783—, 786—, 789—, 792—, 795—, 798—, 801—, 804—, 807—, 810—, 813—, 816—, 819—, 822—, 825—, 828—, 831—, 834—, 837—, 840—, 843—, 846—, 849—, 852—, 855—, 858—, 861—, 864—, 867—, 870—, 873—, 876—, 879—, 882—, 885—, 888—, 891—, 894—, 897—, 900—, 903—, 906—, 909—, 912—, 915—, 918—, 921—, 924—, 927—, 930—, 933—, 936—, 939—, 942—, 945—, 948—, 951—, 954—, 957—, 960—, 963—, 966—, 969—, 972—, 975—, 978—, 981—, 984—, 987—, 990—, 993—, 996—, 999—, 1002—, 1005—, 1008—, 1011—, 1014—, 1017—, 1020—, 1023—, 1026—, 1029—, 1032—, 1035—, 1038—, 1041—, 1044—, 1047—, 1050—, 1053—, 1056—, 1059—, 1062—, 1065—, 1068—, 1071—, 1074—, 1077—, 1080—, 1083—, 1086—, 1089—, 1092—, 1095—, 1098—, 1101—, 1104—, 1107—, 1110—, 1113—, 1116—, 1119—, 1122—, 1125—, 1128—, 1131—, 1134—, 1137—, 1140—, 1143—, 1146—, 1149—, 1152—, 1155—, 1158—, 1161—, 1164—, 1167—, 1170—, 1173—, 1176—, 1179—, 1182—, 1185—, 1188—, 1191—, 1194—, 1197—, 1200—, 1203—, 1206—, 1209—, 1212—, 1215—, 1218—, 1221—, 1224—, 1227—, 1230—, 1233—, 1236—, 1239—, 1242—, 1245—, 1248—, 1251—, 1254—, 1257—, 1260—, 1263—, 1266—, 1269—, 1272—, 1275—, 1278—, 1281—, 1284—, 1287—, 1290—, 1293—, 1296—, 1299—, 1302—, 1305—, 1308—, 1311—, 1314—, 1317—, 1320—, 1323—, 1326—, 1329—, 1332—, 1335—, 1338—, 1341—, 1344—, 1347—, 1350—, 1353—, 1356—, 1359—, 1362—, 1365—, 1368—, 1371—, 1374—, 1377—, 1380—, 1383—, 1386—, 1389—, 1392—, 1395—, 1398—, 1401—, 1404—, 1407—, 1410—, 1413—, 1416—, 1419—, 1422—, 1425—, 1428—, 1431—, 1434—, 1437—, 1440—, 1443—, 1446—, 1449—, 1452—, 1455—, 1458—, 1461—, 1464—, 1467—, 1470—, 1473—, 1476—, 1479—, 1482—, 1485—, 1488—, 1491—, 1494—, 1497—, 1500—, 1503—, 1506—, 1509—, 1512—, 1515—, 1518—, 1521—, 1524—, 1527—, 1530—, 1533—, 1536—, 1539—, 1542—, 1545—, 1548—, 1551—, 1554—, 1557—, 1560—, 1563—, 1566—, 1569—, 1572—, 1575—, 1578—, 1581—, 1584—, 1587—, 1590—, 1593—, 1596—, 1599—, 1602—, 1605—, 1608—, 1611—, 1614—, 1617—, 1620—, 1623—, 1626—, 1629—, 1632—, 1635—, 1638—, 1641—, 1644—, 1647—, 1650—, 1653—, 1656—, 1659—, 1662—, 1665—, 1668—, 1671—, 1674—, 1677—, 1680—, 1683—, 1686—, 1689—, 1692—, 1695—, 1698—, 1701—, 1704—, 1707—, 1710—, 1713—, 1716—, 1719—, 1722—, 1725—, 1728—, 1731—, 1734—, 1737—, 1740—, 1743—, 1746—, 1749—, 1752—, 1755—, 1758—, 1761—, 1764—, 1767—, 1770—, 1773—, 1776—, 1779—, 1782—, 1785—, 1788—, 1791—, 1794—, 1797—, 1800—, 1803—, 1806—, 1809—, 1812—, 1815—, 1818—, 1821—, 1824—, 1827—, 1830—, 1833—, 1836—, 1839—, 1842—, 1845—, 1848—, 1851—, 1854—, 1857—, 1860—, 1863—, 1866—, 1869—, 1872—, 1875—, 1878—, 1881—, 1884—, 1887—, 1890—, 1893—, 1896—, 1899—, 1902—, 1905—, 1908—, 1911—, 1914—, 1917—, 1920—, 1923—, 1926—, 1929—, 1932—, 1935—, 1938—, 1941—, 1944—, 1947—, 1950—, 1953—, 1956—, 1959—, 1962—, 1965—, 1968—, 1971—, 1974—, 1977—, 1980—, 1983—, 1986—, 1989—, 1992—, 1995—, 1998—, 2001—, 2004—, 2007—, 2010—, 2013—, 2016—, 2019—, 2022—, 2025—, 2028—, 2031—, 2034—, 2037—, 2040—, 2043—, 2046—, 2049—, 2052—, 2055—, 2058—, 2061—, 2064—, 2067—, 2070—, 2073—, 2076—, 2079—, 2082—, 2085—, 2088—, 2091—, 2094—, 2097—, 2100—, 2103—, 2106—, 2109—, 2112—, 2115—, 2118—, 2121—, 2124—, 2127—, 2130—, 2133—, 2136—, 2139—, 2142—, 2145—, 2148—, 2151—, 2154—, 2157—, 2160—, 2163—, 2166—, 2169—, 2172—, 2175—, 2178—, 2181—, 2184—, 2187—, 2190—, 2193—, 2196—, 2199—, 2202—, 2205—, 2208—, 2211—, 2214—, 2217—, 2220—, 2223—, 2226—, 2229—, 2232—, 2235—, 2238—, 2241—, 2244—, 2247—, 2250—, 2253—, 2256—, 2259—, 2262—, 2265—, 2268—, 2271—, 2274—, 2277—, 2280—, 2283—, 2286—, 2289—, 2292—, 2295—, 2298—, 2301—, 2304—, 2307—, 2310—, 2313—, 2316—, 2319—, 2322—, 2325—, 2328—, 2331—, 2334—, 2337—, 2340—, 2343—, 2346—, 2349—, 2352—, 2355—, 2358—, 2361—, 2364—, 2367—, 2370—, 2373—, 2376—, 2379—, 2382—, 2385—, 2388—, 2391—, 2394—, 2397—, 2400—, 2403—, 2406—, 2409—, 2412—, 2415—, 2418—, 2421—, 2424—, 2427—, 2430—, 2433—, 2436—, 2439—, 2442—, 2445—, 2448—, 2451—, 2454—, 2457—, 2460—, 2463—, 2466—, 2469—, 2472—, 2475—, 2478—, 2481—, 2484—, 2487—, 2490—, 2493—, 2496—, 2499—, 2502—, 2505—, 2508—, 2511—, 2514—, 2517—, 2520—, 2523—, 2526—, 2529—, 2532—, 2535—, 2538—, 2541—, 2544—, 2547—, 2550—, 2553—, 2556—, 2559—, 2562—, 2565—, 2568—, 2571—, 2574—, 2577—, 2580—, 2583—, 2586—, 2589—, 2592—, 2595—, 2598—, 2601—, 2604—, 2607—, 2610—, 2613—, 2616—, 2619—, 2622—, 2625—, 2628—, 2631—, 2634—, 2637—, 2640—, 2643—, 2646—, 2649—, 2652—, 2655—, 2658—, 2661—, 2664—, 2667—, 2670—, 2673—, 2676—, 2679—, 2682—, 2685—, 2688—, 2691—, 2694—, 2697—, 2700—, 2703—, 2706—, 2709—, 2712—, 2715—, 2718—, 2721—, 2724—, 2727—, 2730—, 2733—, 2736—, 2739—, 2742—, 2745—, 2748—, 2751—, 2754—, 2757—, 2760—, 2763—, 2766—, 2769—, 2772—, 2775—, 2778—, 2781—, 2784—, 2787—, 2790—, 2793—, 2796—, 2799—, 2802—, 2805—, 2808—, 2811—, 2814—, 2817—, 2820—, 2823—, 2826—, 2829—, 2832—, 2835—, 2838—, 2841—, 2844—, 2847—, 2850—, 2853—, 2856—, 2859—, 2862—, 2865—, 2868—, 2871—, 2874—, 2877—, 2880—, 2883—, 2886—, 2889—, 2892—, 2895—, 2898—, 2901—, 2904—, 2907—, 2910—, 2913—, 2916—, 2919—, 2922—, 2925—, 2928—, 2931—, 2934—, 2937—, 2940—, 2943—, 2946—, 2949—, 2952—, 2955—, 2958—, 2961—, 2964—, 2967—, 2970—, 2973—, 2976—, 2979—, 2982—, 2985—, 2988—, 2991—, 2994—, 2997—, 3000—, 3003—, 3006—, 3009—, 3012—, 3015—, 3018—, 3021—, 3024—, 3027—, 3030—, 3033—, 3036—, 3039—, 3042—, 3045—, 3048—, 3051—, 3054—, 3057—, 3060—, 3063—, 3066—, 3069—, 3072—, 3075—, 3078—, 3081—, 3084—, 3087—, 3090—, 3093—, 3096—, 3099—, 3102—, 3105—, 3108—, 3111—, 3114—, 3117—, 3120—, 3123—, 3126—, 3129—, 3132—, 3135—, 3138—, 3141—, 3144—, 3147—, 3150—, 3153—, 3156—, 3159—, 3162—, 3165—, 3168—, 3171—, 3174—, 3177—, 3180—, 3183—, 3186—, 3189—, 3192—, 3195—, 3198—, 3201—, 3204—, 3207—, 3210—, 3213—, 3216—, 3219—, 3222—, 3225—, 3228—, 3231—, 3234—, 3237—, 3240—, 3243—, 3246—, 3249—, 3252—, 3255—, 3258—, 3261—, 3264—, 3267—, 3270—, 3273—, 3276—, 3279—, 3282—, 3285—, 3288—, 3291—, 3294—, 3297—, 3300—, 3303—, 3306—, 3309—, 3312—, 3315—, 3318—, 3321—, 3324—, 3327—, 3330—, 3333—, 3336—, 3339—, 3342—, 3345—, 3348—, 3351—, 3354—, 3357—, 3360—, 3363—, 3366—, 3369—, 3372—, 3375—, 3378—, 3381—, 3384—, 3387—, 3390—, 3393—, 3396—, 3399—, 3402—, 3405—, 3408—, 3411—, 3414—, 3417—, 3420—, 3423—, 3426—, 3429—, 3432—, 3435—, 3438—, 3441—, 3444—, 3447—, 3450—, 3453—, 3456—, 3459—, 3462—, 3465—, 3468—, 3471—, 3474—, 3477—, 3480—, 3483—, 3486—, 3489—, 3492—, 3495—, 3498—, 3501—, 3504—, 3507—, 3510—, 3513—, 3516—, 3519—, 3522—, 3525—, 3528—, 3531—, 3534—, 3537—, 3540—, 3543—, 3546—, 3549—, 3552—, 3555—, 3558—, 3561—, 3564—, 3567—, 3570—, 3573—, 3576—, 3579—, 3582—, 3585—, 3588—, 3591—, 3594—, 3597—, 3600—, 3603—, 3606—, 3609—, 3612—, 3615—, 3618—, 3621—, 3624—, 3627—, 3630—, 3633—, 3636—, 3639—, 3642—, 3645—, 3648—, 3651—, 3654—, 3657—, 3660—, 3663—, 3666—, 3669—, 3672—, 3675—, 3678—, 3681—, 3684—, 3687—, 3690—, 3693—, 3696—, 3699—, 3702—, 3705—, 3708—, 3711—, 3714—, 3717—, 3720—, 3723—, 3726—, 3729—, 3732—, 3735—, 3738—, 3741—, 3744—, 3747—, 3750—, 3753—, 3756—, 3759—, 3762—, 3765—, 3768—, 3771—, 3774—, 3777—, 3780—, 3783—, 3786—, 3789—, 3792—, 3795—, 3798—, 3801—, 3804—, 3807—, 3810—, 3813—, 3816—, 3819—, 3822—, 3825—, 3828—, 3831—, 3834—, 3837—, 3840—, 3843—, 3846—, 3849—, 3852—, 3855—, 3858—, 3861—, 3864—, 3867—, 3870—, 3873—, 3876—, 3879—, 3882—, 3885—, 3888—, 3891—, 3894—, 3897—, 3900—, 3903—, 3906—, 3909—, 3912—, 3915—, 3918—, 3921—, 3924—, 3927—, 3930—, 3933—, 3936—, 3939—, 3942—, 3945—, 3948—, 3951—, 3954—, 3957—, 3960—, 3963—, 3966—, 3969—, 3972—, 3975—, 3978—, 3981—, 3984—, 3987—, 3990—, 3993—, 3996—, 3999—, 4002—, 4005—, 4008—, 4011—, 4014—, 4017—, 4020—, 4023—, 4026—, 4029—, 4032—, 4035—, 4038—, 4041—, 4044—, 4047—, 4050—, 4053—, 4056—, 4059—, 4062—, 4065—, 4068—, 4071—, 4074—, 4077—, 4080—, 4083—, 4086—, 4089—, 4092—, 4095—, 4098—, 4101—, 4104—, 4107—, 4110—, 4113—, 4116—, 4119—, 4122—, 4125—, 4128—, 4131—, 4134—, 4137—, 4140—, 4143—, 4146—, 4149—, 4152—, 4155—, 4158—, 4161—, 4164—, 4167—, 4170—, 4173—, 4176—, 4179—, 4182—, 4185—, 4188—, 4191—, 4194—, 4197—, 4200—, 4203—, 4206—, 4209—, 4212—, 4215—, 4218—, 4221—, 4224—, 4227—, 4230—, 4233—, 4236—, 4239—, 4242—, 4245—, 4248—, 4251—, 4254—, 4257—, 4260—, 4263—, 4266—, 4269—, 4272—, 4275—, 4278—, 4281—, 4284—, 4287—, 4290—, 4293—, 4296—, 4299—, 4302—, 4305—, 4308—, 4311—, 4314—, 4317—, 4320—, 4323—, 4326—, 4329—, 4332—, 4335—, 4338—, 4341—, 4344—, 4347—, 4350—, 4353—, 4356—, 4359—, 4362—, 4365—, 4368—, 4371—, 4374—, 4377—, 4380—, 4383—, 4386—, 4389—, 4392—, 4395—, 4398—, 4401—, 4404—, 4407—, 4410—, 4413—, 4416—, 4419—, 4422—, 4425—, 4428—, 4431—, 4434—, 4437—, 4440—, 4443—, 4446—, 4449—, 4452—, 4455—, 4458—, 4461—, 4464—, 4467—, 4470—, 4473—, 4476—, 4479—, 4482—, 4485—, 4488—, 4491—, 4494—, 4497—, 4500—, 4503—, 4506—, 4509—, 4512—, 4515—, 4518—, 4521—, 4524—, 4527—, 4530—, 4533—, 4536—, 4539—, 4542—, 4545—, 4548—, 4551—, 4554—, 4557—, 4560—, 4563—, 4566—, 4569—, 4572—, 4575—, 4578—, 4581—, 4584—, 4587—, 4590—, 4593—, 4596—, 4599—, 4602—, 4605—, 4608—, 4611—, 4614—, 4617—, 4620—, 4623—, 4626—, 4629—, 4632—, 4635—, 4638—, 4641—, 4644—, 4647—, 4650—, 4653—, 4656—, 4659—, 4662—, 4665—, 4668—, 4671—, 4674—, 4677—, 4680—, 4683—, 4686—, 4689—, 4692—, 4695—, 4698—, 4701—, 4704—, 4707—, 4710—, 4713—, 4716—, 4719—, 4722—, 4725—, 4728—, 4731—, 4734—, 4737—, 4740—, 4743—, 4746—, 4749—, 4752—, 4755—, 4758—, 4761—, 4764—, 4767—, 4770—, 4773—, 4776—, 4779—, 4782—, 4785—, 4788—, 4791—, 4794—, 4797—, 4800—, 4803—, 4806—, 4809—, 4812—, 4815—, 4818—, 4821—, 4824—, 4827—, 4830—, 4833—, 4836—, 4839—, 4842—, 4845—, 4848—, 4851—, 4854—, 4857—, 4860—, 4863—, 4866—, 4869—, 4872—, 4875—, 4878—, 4881—, 4884—, 4887—, 4890—, 4893—, 4896—, 4899—, 4